

Selvitys OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2017

SELVITYS OP RYHMÄN HALLINTO- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄSTÄ VUODELTA 2017

Tämä selvitys kuvaa OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmää. Luottolaitoksen ja arvopaperin liikkeeseenlaskijan on lain mukaan esitettävä selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä. OP Ryhmään kuuluvat liikkeeseenlaskijat (OP Yrityspankki Oyj ja OP-Asuntoluottopankki Oy) laativat omat selvityksensä hallinto- ja ohjausjärjestelmänsä, ja ne noudattavat oleellisin osin OP Ryhmän selvitystä. Tämä OP Ryhmän selvitys koskee keskusyhteisökonserniin kuuluvia muita luottolaitoksia, kuten OP Asiakaspalvelut Oy:tä ja OP-Korttiyhtiö Oyj:tä pois lukien edellä mainitut liikkeeseenlaskijat. Osuuspankit tulevat julkaisemaan omat selvityksensä hallinto- ja ohjausjärjestelmänsä.

Sisällys

Selvitys OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmästä vuodelta 2017.....	1
1 Hallinnointi ja johto.....	3
2 Ryhmä- ja konsernirakenne sekä hallintoelimet.....	3
2.1 Ryhmärakenne.....	3
2.2 Hallinnon monimuotoisuus.....	6
2.3 OP Ryhmän rakenteessa vuonna 2017 tapahtuneet muutokset.....	7
3 Keskusyhteisön osuuskunnan kokous.....	8
3.1 Kokouksen tehtävät ja käsiteltävät asiat.....	8
3.2 Kokouksen koollekutsumismenettely ja kokouksiin osallistujat.....	8
3.3 Kokouksen päätöksentekomenettely.....	8
3.4 Osuuskunnan kokous vuonna 2017.....	8
3.5 OP Ryhmän nimitysvaliokunta.....	8
4 Hallintoneuvosto ja sen valiokunnat.....	9
OP Osuuskunnan hallintoneuvosto.....	9
4.1 Hallintoneuvoston valinta, kokoonpano ja toimikausi.....	9
4.2 Hallintoneuvoston tehtävät.....	9
4.3 Hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat (puheenjohtajisto).....	10
4.4 Hallintoneuvoston kokouskäytäntö ja päätöksentekomenettely.....	10
4.5 OP Osuuskunnan hallintoneuvoston jäsenet OP-liitoittain 21.3.2017.....	11
4.6 Hallintoneuvoston toiminta 2017.....	13
4.7 Hallintoneuvoston valiokunnat.....	14
5 OP Ryhmän pääjohtaja ja OP Osuuskunnan toimitusjohtaja sekä johtokunta.....	20
5.1 OP Ryhmän pääjohtaja.....	20
5.2 OP Osuuskunnan johtokunta.....	20
5.3 Johtokunnan valiokunnat.....	29
5.4 Keskusyhteisökonsernin johtoryhmä.....	31
6 Johtamisjärjestelmä.....	31
6.1 Arvot ja eettisen ohjeistuksen rooli.....	31
6.2 OP Osuuskunnan rakenne ja johtamisjärjestelmä.....	31
6.3 Keskusyhteisökonsernin johtamisjärjestelmä ja keskusyhteisön tytäryhtiöt.....	31
7 Sisäinen ja ulkoinen valvonta.....	34
7.1 Sisäinen valvonta.....	34
7.2 Ulkoinen valvonta.....	38
8 Taloudellinen raportointiprosessi.....	40
8.1 Taloudellisen raportoinnin organisointi.....	40
8.2 Taloudellisen raportoinnin riippumaton arviointi.....	41
8.3 Taloudellinen raportointi 2017.....	41
9 Palkitseminen.....	42
9.1 OP Ryhmän palkat ja palkitseminen.....	42
9.2 Johtokunnan palkat ja luontaisedut vuonna 2017.....	47

10	Sisäpiirihallinto.....	49
10.1	Sisäpiirirekisterien ja sisäpiiriluetteloiden julkisuus ja nähtävillä pito.....	49
11	Tiedonantopolitiikka.....	50
12	Yhteiskuntavastuu.....	51
13	Hallinnointiperiaatteiden päivitys	51

Selvitys OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement)

1 HALLINNOINTI JA JOHTO

Tämä selvitys OP Ryhmän hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement), on laadittu luottolaitoslain (luottolaitosdirektiivin ja vakavaraisuusasetuksen CRD4/CRR), arvopaperimarkkinalain 7 luvun 7 §:n ja soveltuvin osin Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin (2015) mukaisesti. Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annetaan toimintakertomuksesta erillisenä.

Selvitys sisältää myös eräitä muita keskeisiä hallinnoinnin osa-alueita, joita koskevat ajantasaiset tiedot ovat saatavilla OP:n internetsivuilla www.op.fi > OP Ryhmä > Tietoa ryhmästä > Hallinnointi.

OP Osuuskunnan johtokunta käsitteli 30.1.2018 tämän hallinto- ja ohjausjärjestelmää koskevan selvityksen. Myös OP Ryhmän hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta arvioi selvityksen kokouksessaan. OP Ryhmän tilintarkastaja KPMG Oy Ab on tarkastanut, että selvitys on annettu ja että sen sisältämä kuvaus taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä on yhdenmukainen tilinpäätöksen kanssa.

Tämä selvitys sekä OP Ryhmän tilinpäätös, toimintakertomus, tilintarkastuskertomus ja vuosikatsaus ovat saatavilla OP:n internetsivuilla www.op.fi > OP Ryhmä > Medialle > Raportit.

OP Ryhmän ja sen keskusyhteisön OP Osuuskunnan (keskusyhteisö) päätöksenteko ja hallinto perustuvat voimassa olevien Suomen lakien ja niiden nojalla annettujen normien noudattamiseen. OP Ryhmän toimintaa säätelevät etenkin laki talletuspankkien yhteenliittymästä, laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista, laki luottolaitostoiminnasta, vakuutusyhtiölaki, osuuskuntalaki ja osakeyhtiölaki.

OP Ryhmän hallinnointiperiaatteet noudattavat soveltuvin osin ja osuustoiminnallisuuden erityispiirteet huomioon ottaen Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n lokakuussa 2015 hyväksymää Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia.

Lisäksi OP Ryhmä noudattaa toiminnassaan Hyvän liiketavan periaatteita (Code of Business Ethics).

2 RYHMÄ- JA KONSERNIRAKENNE SEKÄ HALLINTOELIMET

2.1 Ryhmärakenne

2.1.1 OP Ryhmä

OP Ryhmä on osuustoiminnallinen, vuonna 1902 perustettu itsenäisten osuuspankkien sekä ryhmän keskusyhteisön tytäryhtiöineen muodostama keskinäisessä vastuussa toimiva finanssiryhmä. OP Ryhmän menestyksen perusta on vahvasti sidoksissa omistaja-asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden taloudellisen menestyksen, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Suomalaisuus on tärkeä osa ryhmän identiteettiä.

OP Ryhmän muodostavat 31.12.2017 tilanteessa 167 jäsenosuuspankkia sekä niiden keskusyhteisö OP Osuuskunta tytär- ja lähiyhtiöineen. Ryhmän toiminta perustuu osuustoi-

minnallisuuteen; yhdessä tekemiseen ja menestyksen jakamiseen kaikkien kesken. OP Ryhmän perustehtävänä on luoda vahvan vakavaraisuutensa ja tehokkuutensa avulla kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia omistaja-asiakkaille ja toimintaympäristölle.

OP Ryhmän liiketoiminta on jaettu kolmeen segmenttiin, jotka ovat pankkitoiminta, vahinkovakuutus ja varallisuudenhoito.

1,8 miljoonaa omistaja-asiakasta

Noin 170 osuuspankkia

Pankkitoiminta

Vahinkovakuutus

Terveys- ja
hyvinvointipalvelut

Varallisuudenhoito

OP Ryhmä muodostuu kahdesta osasta:

1. osuuspankkien yhteenliittymästä
2. muusta OP Ryhmästä.

1,8 miljoonaa omistaja-asiakasta

Noin 170 jäsenosuuspankkia

OP Osuuskunta

OP Ryhmän luottolaitokset vastaavat toistensa veloista. EKP valvoo OP Ryhmää konsolidoidusti.

Osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta, sen konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset, keskusyhteisön jäsenluottolaitokset sekä niiden konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt omistavat yhdessä yli puolet.

OP Ryhmän muodostavat osuuspankkien yhteenliittymä sekä sellaiset yhteenliittymän ulkopuoliset yritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt omistavat yli puolet. OP Ryhmän laajuus eroaa osuuspankkien yhteenliittymän laajuudesta siinä, että OP Ryhmään kuuluu myös muita yrityksiä kuin luotto- ja rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävimpiä ovat vakuutusyhtiöt, joiden kanssa yhteenliittymä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. Lisäksi OP Ryhmään kuuluu sairaalatoimintaa harjoittava Pohjola Terveys Oy.

OP Ryhmän ja osuuspankkien yhteenliittymän juridista rakennetta on selvitetty tarkemmin OP Ryhmän tilinpäätöksessä. Osuuspankkien yhteenliittymä ei muodosta kirjanpitoalaissa tarkoitettua konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua konsolidointiryhmää. Yhteenliittymän keskusyhteisö laatii talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen.

2.1.2 Osuuspankit

Osuuspankit ovat itsenäisiä, paikallista vähittäispankkitoimintaa harjoittavia talletuspankkeja. Ne tarjoavat kotitalous- ja pk-yritysassiakkaille, maa- ja metsätaloussasiakkaille sekä julkiselle sektorille nykyaikaiset ja kilpailukykyiset pankkipalvelut. Pääkaupunkiseudulla vastaavaa vähittäispankkitoimintaa harjoittaa Helsingin Seudun Osuuspankki, joka kuuluu keskusyhteisökonserniin ja jonka hallintomalli ja -rakenne poikkeaa muista osuuspankeista.

Yritysmuodoltaan osuuspankit ovat osuuskuntia, joissa päätöksenteon perusarvoihin kuuluu jäsen ja ääni -periaate. Osuuspankeissa ylintä päätösvaltaa käyttää omistaja-asiakkaista muodostuva edustajisto tai osuuskunnan kokous, joka valitsee pankille hallintoneuvoston. Hallintoneuvosto puolestaan valitsee pankille hallituksen.

Päätöksenteko osuuspankissa

Keskusyhteisön hallintoneuvosto on vahvistanut ryhmälle Luotettavan hallinnon periaatteet. Ne koskevat muun muassa osuuspankin hallintoelimiä ja toimivaa johtoa, sisäistä valvontaa sekä palkitsemista.

2.1.3 OP-liitot

OP-liitot ovat jäsenosuuspankkien alueellisia yhteistyöelimiä. Suomessa on 16 OP-liittoa. Liittojen rajat noudattavat pääpiirteittäin maakuntien rajoja.

OP-liitot nimeävät alueensa ehdokkaat OP Osuuskunnan hallintoneuvostoon. Lisäksi ne tekevät yhteistyötä muun muassa markkinointiin, yhteiskuntavastuuseen ja sisäiseen koulutukseen liittyvissä hankkeissa.

OP-liiton jäsenpankkien edustajista koostuva kokous valitsee hallituksen edustamaan liittoa ja hoitamaan sen asioita.

2.1.4 OP Osuuskunta ja sen tehtävät

OP Ryhmän keskusyhteisö on OP Osuuskunta, ruotsiksi OP Andelslag, englanniksi OP Cooperative. Keskusyhteisön kotipaikka on Helsinki.

Keskusyhteisössä ylin päätösvalta on osuuskunnan kokouksella ja sen valitsemalla hallintoneuvostolla. Operatiivista päätösvaltaa käyttää hallintoneuvoston valitsema johtokunta, joka koostuu ammattijohtajista. OP Osuuskunnan omistavat keskusyhteisön jäsenpankit.

Keskusyhteisön jäsenenä voivat olla talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitettut luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen osuuskunta on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää hallintoneuvosto.

Keskusyhteisön tehtävänä on yhteenliittymän keskusyhteisönä ja OP Ryhmän muodostaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän johdossa olevana yrityksenä edistää ja tukea tasapuolisesti jäsenluottolaitostensa, muiden OP Ryhmään kuuluvien yritysten ja yhteisöjen sekä koko ryhmän kehitystä ja yhteistoimintaa. Tässä tarkoituksessa keskusyhteisö ohjaa ryhmän keskitettyjä palveluja, kehittää ryhmän liiketoimintaa, huolehtii ryhmän strategisesta ohjauksesta ja edunvalvonnasta sekä hoitaa yhteenliittymän keskusyhteisölle ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymän johdossa olevalle yritykselle kuuluvat ohjaus- ja valvontatehtävät. Lisäksi keskusyhteisö toimii OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä.

2.2 Hallinnon monimuotoisuus

Hallintoelinten kokoonpanoa suunnitellaan pitkäjänteisesti. Tehokas työskentely hallintoelimiä edellyttää, että niissä on riittävästi monipuolista asiantuntemusta, osaamista ja kokemusta.

Valmisteltaessa hallintoelinten jäsenten valintaa kiinnitetään huomiota henkilön hallintoelimen kokoonpanolle tuottamaan lisäarvoon muun muassa riittävän monimuotoisuuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Monimuotoisuutta ylläpidetään ja kehitetään varmistamalla valittavien henkilöiden monipuolinen osaaminen ja kokemus, alueellinen edustavuus ja sukupuoli- ja eri ikäryhmien riittävä edustus hallintoelimissä.

Tavoitteena on, että keskusyhteisön hallintoneuvostossa ja osuuspankkien hallintoneuvostoissa ja hallituksissa molemmat sukupuolet ovat edustettuina suhteessa 60/40. Tavoitteeseen pyritään pitkäjänteisesti varmistamalla, että ehdolla olevista, osaamiseltaan ja kokemukseltaan tasavahvoista henkilöistä ehdolle hallintoelimen jäseneksi asetetaan se, joka edustaa hallintoelimessä vähemmistönä olevaa sukupuolta.

2.3 OP Ryhmän rakenteessa vuonna 2017 tapahtuneet muutokset

OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdisteltiin vuoden 2017 lopussa yhteensä 167 osuuspankkia (173) konserniyhtiöineen ja OP Osuuskunta -konserni.

OVY Vakuutus Oy:n vakuutustoiminta lopetettiin ja yhtiö luopui vapaaehtoisesti vakuutusyhtiön toimiluvastaan, missä yhteydessä yhtiön toiminimeksi muutettiin OVY Oy. Yhtiö siirtyi täysin OP Osuuskunnan omistukseen 21.12.2017.

Vuoden 2017 aikana osuuspankkien lukumäärää pienensivät osuuspankkien fuusiot.

Vetelin Ylipään Osuuspankki on 30.6.2017 sulautunut Halsuan Osuuspankkiin, jonka toiminimi on sulautumisen yhteydessä muuttunut Halsua-Ylipään Osuuspankiksi.

Kuhmoisten Osuuspankki on 31.7.2017 sulautunut Järvi-Hämeen Osuuspankkiin.

Karjalan Osuuspankki on 30.4.2017 sulautunut Mynämäen-Nousiaisten Osuuspankkiin.

Vetelin Osuuspankki on 31.5.2017 sulautunut Kaustisen Osuuspankkiin, jonka toiminimi on sulautumisen yhteydessä muuttunut Perhonjokilaakson Osuuspankiksi.

Oriveden Seudun Osuuspankki on 30.6.2017 sulautunut Mäntän Seudun Osuuspankkiin, jonka toiminimi on sulautumisen yhteydessä muuttunut Pohjois-Hämeen Osuuspankiksi.

Pielisen Osuuspankki on 31.3.2017 sulautunut Pohjois-Karjalan Osuuspankkiin.

Suonenjoen Osuuspankki, Leppävirran Osuuspankki ja Pohjois-Savon Osuuspankki ovat 10.8.2017 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Suonenjoen Osuuspankki ja Leppävirran Osuuspankki sulautuvat Pohjois-Savon Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 28.2.2018.

Auran Osuuspankki, Marttilan Osuuspankki, Pöytyän Osuuspankki, Tarvasjoen Osuuspankki ja Paattisten Osuuspankki ovat 10.8.2017 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Auran Osuuspankki, Marttilan Osuuspankki, Pöytyän Osuuspankki ja Tarvasjoen Osuuspankki sulautuvat Paattisten Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.3.2018.

Haukivuoren Osuuspankki, Heinäveden Osuuspankki, Hirvensalmen Osuuspankki, Sulkavan Osuuspankki ja Suur-Savon Osuuspankki ovat 20.9.2017 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Haukivuoren Osuuspankki, Heinäveden Osuuspankki, Hirvensalmen Osuuspankki ja Sulkavan Osuuspankki sulautuvat Suur-Savon Osuuspankkiin. Sulautumisen suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.3.2018.

OP Vakuutus Oy myy Baltiassa toimivan tytäryhtiönsä Seesam Insurance AS:n koko osakekannan Latvian ja Liettuan sivuliikkeineen Vienna Insurance Groupille (VIG). Kauppakirja osapuolten välillä on allekirjoitettu 18.12.2017. Yrityskaupan on tarkoitus toteutua vuoden 2018 aikana, mikäli kaupalle saadaan viranomaisten hyväksyntä ja kaupan edellytykset täyttyvät.

3 KESKUSYHTEISÖN OSUUSKUNNAN KOKOUS

OP Osuuskunnan ylin päättävä toimielin on osuuskunnan kokous.

3.1 Kokouksen tehtävät ja käsiteltävät asiat

Varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa käsitellään keskusyhteisön sääntöjen 7 §:ssä mainitut asiat, joita ovat muun muassa edellisen tilikauden tuloslaskelman ja taseen sekä konsernituloslaskelman ja konsernitaseen vahvistaminen ja hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valitseminen.

3.2 Kokouksen koollekutsumismenettely ja kokouksiin osallistujat

Varsinainen osuuskunnan kokous pidetään vuosittain ennen toukokuun loppua (käytännössä maaliskuussa) osuuskunnan kotipaikassa Helsingissä. Kokouksen kutsuu koolle hallintoneuvosto. Ylimääräinen osuuskunnan kokous pidetään, milloin hallintoneuvosto katsoo siihen olevan aihetta tai milloin se muuten on lain mukaan pidettävä.

Kokoukseen osallistuvat keskusyhteisön jäsenpankkien edustajat.

Osuuskunnan kokous kutsutaan koolle ilmoituksella, joka aikaisintaan kaksi kuukautta ja vähintään yhtä viikkoa ennen viimeistä ilmoittautumispäivää saatetaan jäsenten tiedoksi kirjallisesti tai sähköistä tietoliikenneyhteyttä käyttäen.

3.3 Kokouksen päätöksentekomenettely

Kokouksessa käytettäviä äänimääriä laskettaessa jäsen saa osuusmaksujen perusteella yhtä monta ääntä kuin sillä on keskusyhteisön jäsenosuuksia.

Vakavaraiset jäsenosuuspankit saavat lisä-ääniä keskusyhteisön säännöissä tarkemmin määritellyllä tavalla. Jäsen ei kuitenkaan saa äänestää enemmällä kuin kahdella prosentilla kokouksessa edustetusta äänimäärästä. Jäsenellä on osuuskunnan kokouksessa vain yksi ääni, mikäli jäsen on omien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi saanut osuuskunnan päätökseen perustuvaa taloudellista tukea, joka täyttää keskusyhteisön sääntöjen 8 §:ssä yksilöidyt tunnusmerkit.

3.4 Osuuskunnan kokous vuonna 2017

OP Osuuskunta piti varsinaisen osuuskunnan kokouksen Helsingissä 21.3.2017. Kokous vahvisti vuoden 2016 tilinpäätöksen, päätti ylijäämän käyttämisestä, myönsi tilivelvollisille vastuuvapauden sekä teki tarvittavat henkilövalinnat. Lisäksi osuuskunnan kokous päätti osuuskunnan sääntöjen muuttamisesta sekä osuuskunnan lahjoituksista.

3.5 OP Ryhmän nimitysvaliokunta

Valiokunnan tehtävänä on valmistella ja käsitellä esityksiä keskusyhteisön osuuskunnan kokoukselle muun muassa osuuskunnan kokouksen puheenjohtajasta, hallintoneuvoston puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja jäsenten palkkioista, hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, osuuskunnan kokoukselle esitettävistä uusista hallintoneuvoston jäsenistä sekä tilintarkastajan valinnasta ja palkkiosta. Lisäksi nimitysvaliokunta tekee hallintoneuvostolle esityksen Helsingin Seudun Osuuspankin edustajistoon nimettävistä keskusyhteisöä edustavista jäsenistä.

Valiokunnan jäsenmäärä on 16–32 jäsentä. Valiokuntaan kuuluu kunkin OP-liiton alueelta vähintään yksi ja enintään kaksi jäsentä.

Nimitysvaliokunta vahvisti ylimääräisessä kokouksessaan 23.8.2017 keskusyhteisön hallintoneuvoston jäsenten valintakriteerit. Hallintoneuvoston kokoonpanossa ja jäsenten osamisvaatimuksissa otetaan huomioon, että jäsenillä on riittävästi kokemusta ja ammattitaitoa tehtäviensä ammattitaitoiseen ja huolelliseen hoitamiseen. Hallintoneuvoston on oltava monimuotoinen ja sen jäsenillä on oltava riittävä finanssialan tuntemus.

4 HALLINTONEUVOSTO JA SEN VALIOKUNNAT

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto

4.1 Hallintoneuvoston valinta, kokoonpano ja toimikausi

Keskusyhteisön hallintoneuvostossa on sääntöjen mukaan vähintään 32 ja enintään 36 osuuskunnan kokouksen valitsemaa jäsentä. Hallintoneuvostoon valitaan vähintään 16 ja enintään 20 jäsentä siten, että kunkin 16 OP-liiton alueelta on hallintoneuvostossa vähintään yksi jäsen. Näiden jäsenten toimikausi on kolme vuotta, ja jäsenistä eroaa vuosittain kolmanneltä lähinnä oleva lukumäärä. Lisäksi hallintoneuvostossa on OP-liittojen alueelta 16 jäsentä siten, että paikkajako määräytyy OP-liittojen kesken niiden jäsenpankkien vakavaraisuuden perusteella. Näiden jäsenten toimikausi on kolme vuotta, ellei toimikausi pääty sitä ennen sen johdosta, että OP-liittojen välinen paikkajako muuttuu. Hallintoneuvostossa oli 31.12.2017 36 jäsentä, joista 4 täysin OP Ryhmän ulkopuolisia jäseniä.

Hallintoneuvostoon ei voida valita hallinto- tai toimihenkilöä sellaisesta jäsenpankista, jolla osuuskunnan sääntöjen 8 §:n johdosta on osuuskunnan kokouksessa vain yksi ääni eli joka on saanut kyseisessä pykälässä tarkoitettua taloudellista tukea. Hallintoneuvoston jäsenen yläikäraja on 68 vuotta. Tämän iän täyttänyt jäsen saa kuitenkin toimia tehtävässään seuraavan varsinaisen osuuskunnan kokouksen päättymiseen asti.

4.2 Hallintoneuvoston tehtävät

Keskusyhteisön sääntöjen mukaan hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa johtokunnan ja toimitusjohtajan hoitamaa osuuskunnan hallintoa ja sitä, että osuuskunnan toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti osuuskuntalain sekä osuuskunnan ja OP Ryhmän edun mukaisesti.

Lisäksi hallintoneuvoston tehtävänä on muun muassa vahvistaa OP Ryhmän strategia sekä muut yhteiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet, vahvistaa osuuskunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, valita ja vapauttaa keskusyhteisön toimitusjohtajana toimiva pääjohtaja ja johtokunnan muut jäsenet sekä tarkastusjohtaja.

Hallintoneuvoston vahvistaman työjärjestyksen mukaan sillä on lisäksi muun muassa seuraavat tehtävät:

- vahvistaa talletuspankkien yhteenliittymäläissa todetut yhteenliittymän yleiset toimintaperiaatteet
- vahvistaa OP Ryhmän pääomasuunnitelman periaatteet
- vahvistaa OP Ryhmälle riskinottokykyä ja riskilajeja koskevat riskilimiitit sekä jäsenpankkien riskiluokituksen periaatteet sekä seurata säännöllisesti OP Ryhmän ja keskusyhteisökonsernin liiketoiminnan, riskinottokyvyn sekä riskiaseman kehitystä
- vahvistaa OP Ryhmän vuosisuunnitelma
- seurata kulloinkin voimassaolevan OP Ryhmän strategian toteuttamisen kehitystä

- nimetä OP Ryhmän aluepankit
- vahvistaa koko OP Ryhmää koskevat palkitsemisen kehittämisen periaatteet ja toimintalinjaukset sekä päättää koko OP Ryhmää koskevista pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmistä ja
- käsitellä ja päättää strategisesti merkittävien ryhmätasoisien työryhmien nimeämisestä sekä niiden tehtävistä ja jäsenistä.

4.3 Hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat (puheenjohtajisto)

Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan ensimmäisessä varsinaisen osuuskunnan kokouksen jälkeen pidettävässä kokouksessa puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa seuraavan varsinaisen osuuskunnan kokouksen päättymiseen saakka.

Hallintoneuvoston puheenjohtajiston muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Puheenjohtajisto kokoontuu tarvittaessa. Puheenjohtajisto toimii keskustelutahona johtokunnan puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle OP Ryhmän ja keskusyhteisökonsernin näkökulmasta tärkeissä ja laajakantoisissa strategisissa kysymyksissä sekä OP Ryhmän henkilöstöjohtajille niissä HR-asioissa, joissa johtokunta on esteellinen.

4.4 Hallintoneuvoston kokouskäytäntö ja päätöksentekomenettely

Hallintoneuvosto kokoontuu puheenjohtajan tai tämän estyneenä ollessa varapuheenjohtajan kutsusta pääsääntöisesti 6–7 kertaa vuodessa. Hallintoneuvosto on päätösvaltainen, kun läsnä on enemmän kuin puolet jäsenistä. Kokouksissa käsiteltävät asiat valmistelee pääsääntöisesti OP Osuuskunnan johtokunta ja esittelee pääsääntöisesti johtokunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Hallintoneuvostoon tulevat asiat käsitellään etukäteen lähtökohtaisesti myös hallintoneuvoston työvaliokunnassa tai hallintoneuvoston muissa valiokunnissa.

Kokouksissa on läsnäolo- ja puheoikeus myös OP Osuuskunnan johtokunnan jäsenillä ja tarkastusjohtajalla sekä neljällä erikseen nimetyllä henkilöstön edustajalla tai näiden mahdollisilla varahenkilöillä.

Hallintoneuvosto on vahvistanut muun muassa seuraavat työjärjestykset ja ohjeet:

- Hallintoneuvoston työjärjestys
- Hallintoneuvoston puheenjohtajiston työjärjestys
- OP Ryhmän nimitysvaliokunnan työjärjestys
- OP Ryhmän palkitsemisvaliokunnan työjärjestys
- Hallintoneuvoston työvaliokunnan työjärjestys
- Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan työjärjestys
- Hallintoneuvoston palkitsemisvaliokunnan työjärjestys
- Hallintoneuvoston riskienhallintavaliokunnan työjärjestys
- Keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunnan työjärjestys
- Johtokunnan työjärjestys
- Luotettavan hallinnon periaatteet
- Sisäisen valvonnan periaatteet
- Riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmä
- Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet ja vakavaraisuuslaskennan periaatteet

Lisäksi hallintoneuvosto vahvistaa OP Ryhmää koskevia toimintaperiaatteita.

4.5 OP Osuuskunnan hallintoneuvoston jäsenet OP-liitoittain 21.3.2017

(Vakavaraisuuden perusteella valittujen jäsenten toimikausi merkitty suluin.)

Nimi, syntymävuosi ja kotipaikka	OP-liitto ja henkilön toimikausi	Asema OP Osuuskunnan hallintoneuvostossa (sulussa johtotehtävien määrä) *	Päätoimi, titteli, koulutus	Hallintohenkilötaustaisen asema osuuspankissa
Arvio Kalle, 1964, Siikajoki	Pohjois-Pohjanmaa, 2015–(2018)	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja, Ruukin Osuuspankki, Yo-merkonomi, MBA, LKV, APV1	
Bäckman Tiina, 1959, Oulu	Muu jäsen (alueperiaatetta noudattamatta valittu) 2017–2020	Jäsen (2)	Rautaruukin Eläkesäätiön hallituksen puheenjohtaja, VT	
Eklund Ola, 1952, Raasepori	Sydkusten, 2016–2019	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja, Wintem-Agency Oy, Insinööri (ylempi AMK)	Hallituksen puheenjohtaja, Andelsbanken Raseborg
Enberg Leif, 1954, Korsnäs	Österbotten, 2016–2019	Jäsen (5)	Yrittäjä, Oy Mapromec Ab, KTM	Hallituksen puheenjohtaja, Korsnäs Andelsbank
Eskola Tapani, 1953, Kotka	Kaakkois-Suomi, 2015–(2018)	Jäsen (3)	DI	Hallituksen puheenjohtaja, Kymenlaakson Osuuspankki
Harju Anne, 1969, Salla	Lappi, 2016–(2018)	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja, Sallan Osuuspankki, MMM	
Heinonen Jarna, 1965, Kaarina	Varsinais-Suomi, 2015–(2018)	Jäsen (3)	Yrittäjyyden professori, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto, KTT	Hallituksen puheenjohtaja, Turun Seudun Osuuspankki
Hinkkanen Mervi, 1954, Kontiolahti	Pohjois-Karjala 2017–2020	Jäsen (2)	Koordinaattori, Karelia ammattikorkeakoulu, Restonomi, MBA	Hallituksen puheenjohtaja, Pohjois-Karjalan Osuuspankki
Hyrskyluoto Jorma, 1950, Tampere	Pirkanmaa, 2015–(2018)	Jäsen (3)	Ekonomi	Hallituksen puheenjohtaja, Tampereen Seudun Osuuspankki
Hällfors Terttu, 1955, Ulvila	Satakunta, 2017–2020	Jäsen (2)	Terveyskeskuslääkäri, Ulvilan terveyskeskus, Lääket.lis.	Hallituksen puheenjohtaja, Länsi-Suomen Osuuspankki
Jurmu Taija, 1976, Rovaniemi	Lappi, 2016–2019	Jäsen (4)	Asianajaja, Asianajotoimisto Jurmu, OTM, asianajajatutkinto, HHJ PJ	Hallituksen varapuheenjohtaja, Pohjolan Osuuspankki
Järvi Ulla, 1952, Kokkola	Keski-Pohjanmaa, 2015–(2018)	Jäsen (2)	HT-tilintarkastaja, KTM	Hallintoneuvoston puheenjohtaja, Kokkolan Osuuspankki
Kaakko Marja-Liisa, 1965, Kalajoki	Keski-Pohjanmaa, 2016–2019	Jäsen (2)	Lehtori, Centria-ammattikorkeakoulu, Ekonomi, KTM	Hallituksen jäsen, Kalajoen Osuuspankki

Kiander Jaakko, 1963, Helsinki	Muu jäsen (alueperiaatetta noudattamatta valittu) 2015–2018	Jäsen (2)	Johtaja, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen; VTT	
Kietäväinen Seppo, 1959, Juva	Suur-Savo, 2015–2018	Jäsen (3)	Agrologi	Hallituksen puheenjohtaja, Suur-Savon Osuuspankki
Kiiskinen Juha, 1956, Sulkava	Suur-Savo, 2015–(2018)	Jäsen (2)	HuK	Hallituksen puheenjohtaja, Sulkavan Osuuspankki
Koivula Olli, 1955, Kitee	Pohjois-Karjala, 2017–(2018)	Jäsen (2)	Toimitusjohtaja, Kiteen Seudun Osuuspankki, KTM, Agrologi	
Korkonen Jaakko, 1966, Seinäjoki	Etelä-Pohjanmaa, 2015–2018	Jäsen (2)	Lehtori, Seinäjoen koulutuskuntayhtymä / Koulutuskeskus Sedu, Insinööri (ylempi AMK), opetushallinnon tutkinto	Hallituksen puheenjohtaja, Peräseinäjoen Osuuspankki
Krohns Petri, 1964, Lappeenranta	Kaakkois-Suomi, 2015–2018	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja Etelä-Karjalan Osuuspankki, OTK, VT MBA	
Kuosa-Kaartti Katja-Riina, 1973, Orimattila	Etelä-Suomi, 2016–(2018)	Jäsen (3)	KHT-tilintarkastaja, Tilintarkastus Kuosa-Kaartti Oy, KTM	Hallituksen puheenjohtaja, Orimattilan Osuuspankki
Kupsala Tuomas, 1967, Korpilahti	Keski-Suomi, 2015–(2018)	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja, Korpilahden Osuuspankki, KTM, eMBA	
Kääriäinen Jukka, 1953, Iisalmi	Pohjois-Savo, 2015–2018	Jäsen (2)	Suunnittelija, Kansaneläkelaitos, VTM	Hallintoneuvoston puheenjohtaja, Pohjois-Savon Osuuspankki
Laine Timo, 1959, Lahti	Etelä-Suomi, 2017–2020	Jäsen (4)	Toimitusjohtaja, kauppaneuvos Päijät-Hämeen Osuuspankki, OTK, VT, eMBA	
Luomala Juha, 1963, Valkeakoski	Pirkanmaa, 2017–2020	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja, Valkeakosken Osuuspankki, KTM, LKV	
Mikkola Ari, 1955, Tammela	Varsinais-Suomi, 2015–(2018)	Jäsen (2)	Yksikön johtaja, Hämeen ammattikorkeakoulu Oy, Agronomi	Hallituksen varapuheenjohtaja, Lounaismaan Osuuspankki
Mäkelä Anssi, 1961, Urjala	Pirkanmaa, 2017–(2018)	Jäsen (2)	Senior Manager, Valmet Technologies Oy, DI	Hallituksen puheenjohtaja, Urjalan Osuuspankki
Nikola Annukka, 1960, Kirkkonummi	Etelä-Suomi, 2015–(2018)	Jäsen (4)	Hallintojohtaja, Konehuone Oy, KTM, Ekonomi	Hallintoneuvoston puheenjohtaja, Länsi-Uudenmaan Osuuspankki
Näsi Olli, 1963, Huittinen	Satakunta, 2016–(2018)	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja, Satakunnan Osuuspankki, OTK, VT, eMBA	
Palomäki Riitta, 1957, Helsinki	Muu jäsen (alueperiaatetta noudattamatta valittu) 2017–2020	Jäsen (2)	KTM	

Pehkonen Jaakko, 1960, Jyväskylä	Keski-Suomi, 2017–2020	Hallintoneuvoston puheenjohtaja (5)	Kansantaloustieteen professori, Jyväskylän yliopisto, KTT	Hallituksen puheenjohtaja, Keski-Suomen Osuuspankki
Pullinen Juha, 1963, Pöytyä	Varsinais-Suomi, 2015–2018	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja, Loimaan Seudun Osuuspankki; MMM, MH	
Sahlström Petri, 1971, Oulu	Pohjois-Pohjanmaa, 2016–2019	Jäsen (3)	Dekaani, Oulun yliopisto, Oulun yliopiston kauppakorkeakoulu, KTT	Hallituksen varapuheenjohtaja, Oulun Osuuspankki
Tarkkanen Olli, 1962, Seinäjoki	Etelä-Pohjanmaa, 2015–(2018)	Hallintoneuvoston II varapuheenjohtaja (4)	Toimitusjohtaja, Etelä-Pohjanmaan Osuuspankki, OTK, VT, eMBA	
Väisänen Mervi, 1963, Sotkamo	Kainuu, 2016–2019	Hallintoneuvoston I varapuheenjohtaja (7)	Markkinoinnin lehtori, Kajaanin ammattikorkeakoulu, KTM, ekonomi	Hallituksen varapuheenjohtaja, Kainuun Osuuspankki
Väänänen Ari, 1973, Maaninka	Pohjois-Savo, 2015–(2018)	Jäsen (3)	Toimitusjohtaja, Maaningan Osuuspankki, OTK, VT	
Ylimartimo Arto, 1959, Oulunsalo	Muu jäsen (alueperiaatetta noudattamatta valittu) 2017–2020	Jäsen (2)	Hallituksen puheenjohtaja, Asylum Oy KTM, KHT	

4.6 Hallintoneuvoston toiminta 2017

Hallintoneuvosto kokoontui vuoden aikana yhdeksän kertaa. Hallintoneuvoston puheenjohtajana toimi Jaakko Pehkonen ja varapuheenjohtajina Mervi Väisänen sekä Olli Tarkkanen. Muut hallintoneuvoston jäsenet on kuvattu sivulla 11–13. Jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 95 prosenttia.

Vuoden 2017 aikana hallintoneuvosto käsitteli ja päätti muun muassa seuraavista aiheista:

- Keskusyhteisökonsernin pitkäaikainen hallinnon kehittäminen
- Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet ja luottolaitos-vakavaraisuuden laskennan periaatteet
- OP Ryhmän tilinpäätös 2016
- Terveys- ja hyvinvointipalvelut -liiketoiminta-alueen etenemissuunnitelman päivitys
- Luotettavan hallinnon periaatteet
- Muutos osuuspankkien mallisääntöihin
- OPn osaamisen uudistamisen ohjelma
- OP Ryhmän ICAAP/ILAAP-selvitykset
- Kriisintarkkaisuviranomaisen vaatimukset kriisitilanteen varalta
- OP 2016 -strategian toimeenpano
- Hallintoneuvoston rooli osana ryhmäyhtenäisyyttä
- Hallintoneuvoston valvontaroolin vahvistaminen (sääntö- ja työjärjestysmuutosluonnokset)

- Keskinäisen vastuun edellyttämän ohjausjärjestelmän periaatteiden vahvistaminen (päivitys)
- OP Ryhmän vuoden 2018 päälinjaukset
- Pankkitoiminnan tulevaisuudenkuva 2020 ja keskeiset valintamme
- OP Ryhmän vuoden 2018 vuosisuunnitelman vahvistaminen
- IFRS9-tilannekatsaus
- Gebhard-mitalien saajat
- Uuden pääjohtajan valinta.

4.7 Hallintoneuvoston valiokunnat

Hallintoneuvosto valitsi keskuudestaan kevään 2017 järjestäytymiskokouksessa vuodeksi kerrallaan viisi valiokuntaa: työvaliokunnan, tarkastusvaliokunnan, palkitsemisvaliokunnan ja riskienhallintavalioikunnan sekä keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunnan. Lisäksi puheenjohtajisto rinnastetaan valiokuntaan. Valiokunnat ovat hallintoneuvoston tukena toimivia elimiä, eikä niillä pääsääntöisesti ole itsenäistä päätöksentekovaltaa.

Hallintoneuvosto nimeää myös keskuudestaan sille raportoivien valiokuntien jäsenet ja tarkastusvaliokunnan sekä riskienhallintavalioikunnan puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat sekä vahvistaa valiokuntien työjärjestykset.

4.7.1 Työvaliokunta

Hallintoneuvoston työvaliokunnan muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat sekä kuusi muuta hallintoneuvoston keskuudestaan vuosittain nimeämää jäsentä. Työvaliokunnan puheenjohtajana toimii hallintoneuvoston puheenjohtaja.

Työvaliokunnan tehtävänä on avustaa hallintoneuvostoa OP Ryhmän strategian valmistelussa ja sen toteuttamisen seurannassa, osallistua ryhmässä valmisteilla olevien merkittävien hankkeiden valmisteluun ja huolehtia niiden seurannasta. Työvaliokunta käsittelee myös ryhmän yhteistoimintaan liittyviä keskeisiä asioita ja ryhmän toimintaperiaatteiden toteutumista. Lisäksi työvaliokunta muun muassa:

- valmistelee hallintoneuvostossa esille tulevat merkittävät asiat ja seuraa hallintoneuvoston päätösten täytäntöönpanoa
- toimii keskusteluympäristönä OP Ryhmän johdolle ryhmän strategisissa ja muissa merkittävissä asioissa
- toimii yhdyssiteenä hallintoneuvoston ja johtokunnan välillä mm. tiedonkulun varmistamiseksi
- käsittelee keskusyhteisön ylintä johtoa koskettavat organisaatiomuutokset
- voi antaa suosituksia ja lausuntoja johtokunnalle osuuspankkien ja keskusyhteisökonsernin yhtiöiden välisissä hinnoitteluun liittyvissä asioissa
- voi antaa suosituksia johtokunnalle OP Ryhmää koskevissa strategisissa asioissa.

Työvaliokunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta noin 8–11 kertaa vuodessa. Keskusyhteisön johtokunta valmistelee kokouksissa käsiteltävät asiat.

Työvaliokuntaan kuuluvat:

Nimi ja syntymävuosi	Rooli	Koulutus	Päätoimi, titteli
Jaakko Pehkonen, 1960	Puheenjohtaja	KTT	Kansantaloustieteen professori, Jyväskylän yliopisto
Mervi Väisänen, 1963	Varapuheenjohtaja	KTM, ekonomi	Markkinoinnin lehtori, Kajaanin ammatti- korkeakoulu
Olli Tarkkanen, 1962	Jäsen	OTK, VT, eMBA	Toimitusjohtaja, Etelä-Pohjanmaan Osuuspankki
Kalle Arvio, 1964	Jäsen	Yo-merkonomi, MBA, LKV, APV1	Toimitusjohtaja, Ruukin Osuuspankki
Leif Enberg, 1954	Jäsen	KTM	Yrittäjä, Oy Mapromec Ab
Tapani Eskola, 1953	jäsen	DI	
Jorma Hyrskyluoto, 1950	Jäsen	Ekonomi	
Timo Laine, 1959	Jäsen	OTK, VT, eMBA	Toimitusjohtaja, kauppaneuvos, Päijät-Hä- meen Osuuspankki
Juha Pullinen, 1963	Jäsen	MMM, MH	Toimitusjohtaja, Loimaan Seudun Osuus- pankki

4.7.1.1 Työvaliokunnan toiminta 2017

Työvaliokunta kokoontui vuoden aikana kymmenen kertaa. Jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 96 prosenttia.

Työvaliokunnan kokouksiin osallistui valiokunnan jäsenten lisäksi johtokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, ja sihteerinä toimi hallintoneuvoston sihteeri. Kokouksissa on valmisteltu hallintoneuvoston kokouksiin tulevia asioita sekä käyty läpi muita keskeisiä ryhmää koskevia valmisteluasioita.

4.7.2 Tarkastusvaliokunta

Hallintoneuvosto valitsee vuodeksi kerrallaan järjestäytymiskokouksen yhteydessä keskuudesta tarkastusvaliokuntaan 4 jäsentä ja nimeää heidän joukostaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja pysyviksi asiantuntijajäseniksi kolmeksi vuodeksi tai hallintoneuvostotoimikauden loppuun saakka 3 osuuspankin toimitusjohtajaa. Tarkastusvaliokunnan jäsen ei saa toimi- tai palvelusuhteessa osallistua sellaisen luottolaitoksen päivittäiseen johtamiseen, jonka asiat kuuluvat valiokunnan tehtäviin. Valiokunnan jäsenistä vähintään yhden, jolla on riittävä asiantuntemus laskentatoimesta tai tilintarkastuksesta, on oltava OP Ryhmän ulkopuolinen edustaja.

Tarkastusvaliokunnalla tulee olla riittävä asiantuntemus laskentatoimesta, kirjanpidosta, taloudellisesta raportoinnista ja tilinpäätöskäytännöistä sekä sisäisestä tarkastuksesta. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalla tulee olla erikoisosaamista (special knowledge and experience) tilinpäätösperiaatteiden soveltamisesta ja sisäisistä valvontaprosesseista.

Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on avustaa hallintoneuvostoa varmistamaan siitä, että keskusyhteisökonsernissa ja OP Ryhmässä on koko toiminnan kattava riittävä ja toimiva sisäinen valvontajärjestelmä sekä huolehtimaan siitä, että keskusyhteisökonsernin ja OP Ryhmän kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on järjestetty asianmukaisesti.

Valiokunnan tehtävänä on myös seurata, että keskusyhteisökonsernin ja OP Ryhmän toiminta ja sisäinen valvonta on järjestetty lakien, määräysten sekä hyvän johtamis- ja hallintojärjestelmän edellyttämällä tavalla sekä valvoa sisäisen tarkastuksen toimintaa.

Tarkastusvaliokunta auttaa myös osaltaan hallintoneuvostoa varmistamaan, että keskusyhteisökonsernia hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti tavalla, joka edistää OP Ryhmän kilpailukykyä ja menestystä.

Lisäksi tarkastusvaliokunta muun muassa:

- käsittelee hallintoneuvoston vahvistettavaksi ryhmän tilinpäätösperiaatteet ja vakavaraisuuden laskennan periaatteet
- valvoo osaltaan taloudellista raportointia
- valvoo osaltaan lakien, määräysten ja muiden säännösten noudattamista
- valvoo hyvän liiketavan periaatteiden noudattamista
- valvoo sisäisen tarkastuksen toimintaa ja tehokkuutta
- arvioi sisäisen valvonnan riittävyttä ja toimivuutta sekä tehokkuutta
- käsittelee osaltaan viranomaisvalvontaan liittyvät asiat
- käsittelee ja arvioi tilintarkastukseen ja tilintarkastajiin liittyvät asiat.

Tarkastusvaliokunta kokoontuu pääsääntöisesti neljä kertaa vuodessa.

Tarkastusvaliokuntaan kuuluvat:

Nimi ja syntymävuosi	Rooli	Koulutus	Päätoimi, titteli
Jarna Heinonen, 1965	Puheenjohtaja	KTT	Yrittäjyyden professori, Turun kauppa-korkeakoulu, Turun yliopisto
Riitta Palomäki, 1957	Varapuheenjohtaja	KTM	
Jaakko Kländer, 1963	Jäsen	VTT	Johtaja, Keskinäinen Eläkevakuutus-yhtiö Ilmarinen
Katja Kuosa-Kaartti, 1973	Jäsen	KTM	KHT-tilintarkastaja, Tilintarkastus Kuosa-Kaartti Oy
Anne Harju, 1969	Asiantuntijajäsen (2017–2018)	MMM	Toimitusjohtaja, Sallan Osuuspankki
Petri Krohns, 1964	Asiantuntijajäsen (2017–2018)	OTK, VT, MBA	Toimitusjohtaja, Etelä-Karjalan Osuuspankki
Ari Väänänen, 1973	Asiantuntijajäsen (2016–2018)	OTK, VT	Toimitusjohtaja, Maaningan Osuuspankki

4.7.2.1 Tarkastusvaliokunnan toiminta 2017

Tarkastusvaliokunta kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa. Jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 91 prosenttia.

Kokouksiin ovat osallistuneet jäsenten ja asiantuntijajäsenten lisäksi myös tilintarkastajien edustajat sekä taloudesta vastaava johtokunnan jäsen ja tarkastusjohtaja.

4.7.3 Palkitsemisvaliokunta

Palkitsemisvaliokunnan muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja, tämän ensimmäisenä varamiehenä toimiva varapuheenjohtaja sekä hallintoneuvoston vuosittain nimeämät enintään kolme muuta jäsentä. Valiokunnan jäsenenä voi toimia hallintoneuvoston kuuluva henkilö, joka ei ole työ- tai toimsuhteessa OP Ryhmään kuuluvaan yritykseen.

Palkitsemisvaliokunnan tehtävänä on muun muassa ohjata ja valvoa johdon ja henkilöstön palkkauksen ja palkitsemisen kehittämistä OP Ryhmässä, arvioida palkitsemisjärjes-

telmien toimivuutta sen varmistamiseksi, että palkitseminen on ryhmän arvojen, strategian, tavoitteiden, riskipolitiikkojen ja valvontajärjestelmän mukaista sekä arvioida palkitsemisjärjestelmien kannusteita ja muita vaikutuksia riskien, pääoman ja maksuvalmiuden hallintaan. Lisäksi valiokunta muun muassa vahvistaa OP Ryhmän henkilöstörahaston mittarit ja niiden toteuman sekä vahvistaa OP Ryhmän johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmän piiriin kuuluvat henkilöt ja vahvistaa ansaitun palkkion määrän.

Lisäksi palkitsemisvaliokunta muun muassa:

- antaa kokonaisarvion OP Ryhmän tasolla palkitsemisen edellytysten täyttymisestä konsolidointiryhmän kokonaistuloksen ja sen kehittymisen, oman pääoman riittävyyden, luottokelpoisuuden sekä taloudellisten ja muiden tekijöiden osalta ennen kunkin vuoden palkkioiden sekä lykättyjen erien maksatusta
- vahvistaa palkitsemisen kehittämiseen liittyvät rakenne- ja muut muutokset
- vahvistaa OP Ryhmän palkitsemisjärjestelmien yhteiset ehdot mm. sääntelyn, lain ja sopimusten muutosten tuomien päivitysten osalta
- vahvistaa vuosittain OP Ryhmän palkkataulukon ja toimen vaativuuden arvioinnin perusteet
- vahvistaa riskinottajatehtävät, joiden haltijoiden toiminnalla voi olla vaikutusta ryhmän, yrityksen tai osuuspankin riskiasemaan
- valvoo, että palkitsemista ja palkitsemisjärjestelmiä koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan koko OP Ryhmässä
- valvoo OP Ryhmässä riskienhallinnasta ja liiketoiminnoista riippumattomista valvontatoiminnoista vastaavien henkilöiden palkkausta ja palkitsemista
- valmistelee keskusyhteisön hallintoneuvostolle esitykset mm. palkitsemisen yleisistä periaatteista OP Ryhmässä
- antaa suosituksia osuuspankkien ja OP-Kiinteistökeskuksen johdon palkitsemiseen ja palkkaukseen liittyvistä periaatteista
- vahvistaa vuosittain hallinnon palkkiosuositukset.

Palkitsemisvaliokuntaan kuuluvat:

Nimi ja syntymävuosi	Rooli	Koulutus	Päätoimi, titteli
Jaakko Pehkonen, 1960	Puheenjohtaja	KTT	Kansantaloustieteen professori, Jyväskylän yliopisto
Mervi Väisänen, 1963	Varapuheenjohtaja	KTM	Markkinoinnin lehtori, Kajaanin ammattikorkeakoulu
Taija Jurmu, 1976	Jäsen	OTM, asianajajatutkinto, HHJ PJ	Asianajaja, Asianajotoimisto Jurmu
Annukka Nikola, 1960	Jäsen	KTM, ekonomi	Hallintojohtaja, Konehuone Oy
Seppo Kietäväinen, 1959	Jäsen	Agrologi	

4.7.3.1 Palkitsemisvaliokunnan toiminta vuonna 2017

Palkitsemisvaliokunta kokoontui vuoden aikana kahdeksan kertaa. Jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 100 prosenttia.

Valiokunnan jäseninä toimivat hallintoneuvoston puheenjohtaja, tämän ensimmäisenä varamiehenä toimiva varapuheenjohtaja sekä Taija Jurmu, Annukka Nikola ja Seppo Kie-täväinen. Valiokunnan kokouksiin osallistui valiokunnan jäsenten lisäksi OP Ryhmän henkilöstöjohtaja.

4.7.4 Riskienhallintavaliokunta

Hallintoneuvosto valitsee vuodeksi kerrallaan keskuudestaan riskienhallintavaliokunnan neljä jäsentä, joilla on tarpeellinen luottolaitoksen ja OP Ryhmän riskinotto- ja ryhmän strategian riskilinjauksiin liittyvä asiantuntemus, ja nimeää heidän joukostaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä pysyviksi asiantuntijajäseniksi 3 hallintoneuvoston keskuudestaan erikseen nimeämää osuuspankin toimitusjohtajaa. Valiokunnan jäsenistä vähintään yhden on oltava OP Ryhmän ulkopuolinen edustaja.

Riskienhallintavaliokunnan tehtävänä on avustaa hallintoneuvostoa keskusyhteisökonsernin ja ryhmän riskinottoa ja riskienhallintaa koskevissa asioissa sekä sen riskiperusteisessa valvomisessa, että toimiva johto noudattaa ryhmästrategian mukaista riskinottoa ja hallintoneuvoston päättämiä riskilimiittejä.

Riskienhallintavaliokunta auttaa hallintoneuvostoa varmistamaan, että käytössä on riittävä riskienhallintajärjestelmä ja että toiminnassa ei oteta niin suuria riskejä, että siitä aiheutuu vaaraa toiminnan jatkuvuudelle, vakavaraisuudelle, maksuvalmiudelle tai strategian toteutumiselle.

Valiokunnan on arvioitava, vastaavatko keskusyhteisön ja sen konsernin pääomaa sitovista palveluista perimät hinnat niiden liiketoimintamallia ja strategian riskilinjauksia sekä, jos näin ei ole, valmisteltava suunnitelma asian korjaamiseksi. Valiokunnan on avustettava hallintoneuvoston palkitsemisvaliokuntaa terveiden palkitsemisjärjestelmien luomisessa.

Tehtävänsä toteuttamiseksi riskienhallintavaliokunta muun muassa:

- Käsittelee hallintoneuvoston vahvistettavaksi ryhmän riskinotto- ja riskitoleranssijärjestelmän, keskinäisen vastuun edellyttämän ohjausjärjestelmän periaatteet, ryhmän riskilimiitit sekä ryhmän pääomasuunnitelman.
- Valvoo riskipolitiikan noudattavan ryhmästrategiaa ja riskilimiittejä; ryhmän ja sen yhteisöjen pääomien määrää ja laatua, tuloksen kehittymistä, riskiasemaa sekä riskipolitiikan, riskilimiittien ja valvontarajojen noudattamista.
- Arvioi ryhmän riskilimiittijärjestelmän riittävyyttä, riskianalyyysien perusteella ryhmän riskiasemaa sekä eri raporttien perusteella ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan laatua ja riittävyyttä.
- Seuraa osuuspankkien riskiluokkien kehitystä, johtokunnan Tase- ja riskienhallintavaliokunnan toimintaa, valvovan viranomaisen antamia riskiarvioita sekä ryhmän toimintaan liittyvän sääntelyn kehittymistä riskienhallinnan osalta.

Riskienhallintavaliokuntaan kuuluvat:

Nimi ja syntymävuosi	Rooli	Koulutus	Päätoimi, titteli
Ola Eklund, 1952	Puheenjohtaja	Insinööri (ylempi AMK)	Toimitusjohtaja, Wintem-Agency Oy
Arto Ylimartimo, 1959	Varapuheenjohtaja	KTM, KHT	Hallituksen puheenjohtaja, Asylum Oy
Tiina Bäckman, 1959	Jäsen	VT	Rautaruukin Eläkesäätiön hallituksen puheenjohtaja

Petri Sahlström, 1971	Jäsen	KTT	Dekaani, Oulun yliopisto, Oulun yliopiston kauppakorkeakoulu
Tuomas Kupsala, 1967	Asiantuntijajäsen (2017–2018)	KTM, eMBA	Toimitusjohtaja, Korpilahden Osuuspankki
Juha Luomala, 1963	Asiantuntijajäsen (2017–2020)	KTM, LKV	Toimitusjohtaja, Valkeakosken Osuuspankki
Olli Näsi, 1963	Asiantuntijajäsen (2017–2018)	OTK, VT, eMBA	Toimitusjohtaja, Satakunnan Osuuspankki

4.7.4.1 Riskienhallintavaliokunnan toiminta vuonna 2017

Riskienhallintavaliokunta kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa. Jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 98 prosenttia.

Valiokunnan kokouksiin ovat vuoden aikana osallistuneet jäsenten ja sihteerin lisäksi OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtaja, riskienhallinnasta vastaava johtokunnan jäsen sekä taloudesta vastaava johtokunnan jäsen.

4.7.5 Keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunta

Keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunnan muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja, ensimmäinen varapuheenjohtaja ja hallintoneuvoston päätöksen mukaisesti yksi tai useampi hallintoneuvoston jäsen.

Nimitysvaliokunta valmistelee hallintoneuvostolle esitykset keskusyhteisön johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan sekä compliancesta vastaavan nimityksistä, toimenkuvista ja niiden tarkistuksista sekä tehtävien lakkaamisesta. Lisäksi valiokunta päättää johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan palkan ja palkkaetujen tarkistuksista sekä palkitsemisesta.

Nimitysvaliokunta arvioi johtokunnan jäsenten, tarkastusjohtajan sekä compliancesta vastaavan luotettavuuden, sopivuuden ja ammattitaidon sekä käsittelee johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan seuraajasuunnitelmat. Valiokunta avustaa hallintoneuvostoa muun muassa johtokunnan työskentelylle tarpeellisten tietojen ja taitojen, kokemuksen ja monipuolisuuden sekä jäsenyyden vaatiman ajan arvioinnissa, johtokunnan kokoonpanon, työskentelyn ja yksittäisen jäsenen arvioinnissa sekä toimivan johdon valintaperusteiden ja valintamettelyn arvioinnissa.

Keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokuntaan kuuluvat:

Nimi ja syntymävuosi	Rooli	Koulutus	Päätoimi, titteli
Jaakko Pehkonen, 1960	Puheenjohtaja	KTT	Kansantaloustieteen professori, Jyväskylän yliopisto
Mervi Väisänen, 1963	Varapuheenjohtaja	KTM	Markkinoinnin lehtori, Kajaanin ammattikorkeakoulu
Taija Jurmu, 1976	Jäsen	OTM, asianajajatutkinto, HHJ PJ	Asianajaja, Asianajotoimisto Jurmu
Annukka Nikola, 1960	Jäsen	KTM, ekonomi	Hallintojohtaja, Konehuone Oy

4.7.5.1. Keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunnan toiminta vuonna 2017

Nimitysvaliokunta kokoontui vuoden 2017 aikana 12 kertaa. Jäsenten osallistumisprosentti oli 100 prosenttia.

5 OP RYHMÄN PÄÄJOHTAJA JA OP OSUUSKUNNAN TOIMITUSJOHTAJA SEKÄ JOHTOKUNTA

5.1 OP Ryhmän pääjohtaja

Keskusyhteisön johtokunnan puheenjohtajan (pääjohtajan) tehtävänä on johtaa OP Ryhmää, keskusyhteisöä sekä keskusyhteisökonsernia ja vastata niiden strategisesta ohjauksesta hallintoneuvoston vahvistaman tahtotilan mukaisesti, vastata ryhmäyhtenäisyydestä sekä johtaa ja kehittää johtokunnan työskentelyä. Hänen tehtävänsä on myös johtaa johtokunnan kokouksissa puhetta sekä varmistaa, että johtokunnan toiminta on tehokasta ja että johtokunta huolehtii kaikista sille kuuluvista tehtävistä.

Pääjohtaja toimii myös keskusyhteisökonserniin kuuluvien, yrityspankkitoimintaa sekä pääkaupunkiseudulla vähittäispankkitoimintaa harjoittavien luottolaitosten, vahinkovakuutusyhtiön ja varainhoitoyhtiön sekä OP-Palvelut Oy:n ja OP Asiakaspalvelut Oy:n hallitusten puheenjohtajana.

Keskusyhteisön toimitusjohtajana hänellä on lakisääteinen vastuu keskusyhteisön operatiivisesta johtamisesta hallintoneuvoston ja johtokunnan antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Hallintoneuvosto valitsee keskusyhteisön toimitusjohtajana toimivan pääjohtajan ja päättää hänen toimitusuhteensa ehdoista.

Pääjohtajan keskeiset vastuualueet määrätään hallintoneuvoston erikseen hyväksymässä toimenkuvauksessa.

OP Ryhmän pääjohtajana toimi vuonna 2017 kauppatieteiden maisteri, vuorineuvos Reijo Karhinen. Hän on toiminut OP Ryhmän pääjohtajana vuodesta 2007 alkaen. Pääjohtajan palkitsemista koskevat tiedot on esitetty jäljempänä palkitsemista koskevassa osiossa.

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto valitsi kokouksessaan 20.9.2017 Timo Ritakallion OP Ryhmän uudeksi pääjohtajaksi, OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtajaksi sekä OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtajaksi 1.3.2018 alkaen.

Väliaikaiseksi pääjohtajaksi ja OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtajaksi sekä OP Yrityspankki Oyj:n hallituksen puheenjohtajaksi päätettiin nimetä ryhmäpalveluiden johtaja Tony Vepsäläinen 1.2.2018 alkaen siihen asti, kun Timo Ritakallio aloittaa OP Ryhmän pääjohtajana.

5.2 OP Osuuskunnan johtokunta

5.2.1 Johtokunnan valinta, kokoonpano ja toimikausi

Keskusyhteisöllä on hallituksena toimiva johtokunta, johon kuuluvat toimitusjohtajana toimiva puheenjohtaja, jota nimitetään pääjohtajaksi, pääjohtajan varamies, joka toimii johtokunnan varapuheenjohtajana, sekä sen mukaan kuin hallintoneuvosto päättää vähintään neljä ja enintään yhdeksän muuta jäsentä.

Johtokunnan jäsenellä tulee olla riittävä finanssialan, taloudellisten asioiden ja keskusyhteisön ja sen konsernin sekä OP Ryhmän liiketoiminnan yleinen tuntemus ja tehtävän edellyttämä muu pätevyys.

OP Ryhmän johtokunnan jäsenet vuonna 2017:

Reijo Karhinen, s. 1955 (johtokunnassa 31.1.2018 saakka)

Pääjohtaja, OP Osuuskunnan toimitusjohtaja

Johtokunnassa vuodesta 1994, puheenjohtaja vuodesta 2007

Vuorineuvos, kauppatieteiden maisteri, Turun, Itä-Suomen ja Lappeenrannan teknillisen yliopiston kunniatohtori

Keskeinen aiempi työkokemus:

Osuuspankkikeskus osk: toimitusjohtaja 1997–2006, toiminnonjohtaja 1994–1996

Kuopion Osuuspankki: toimitusjohtaja 1990–1994

Savonlinnan Osuuspankki: toimitusjohtaja 1988–1990

Varkauden Osuuspankki: toimitusjohtaja 1985–1988

Juvan Osuuspankki: apulaisjohtaja 1979–1984

Keskeiset luottamustehtävät:

Liikesivistysrahasto: hallituksen puheenjohtaja

Maanpuolustuksen Tuki ry: hallituksen puheenjohtaja

Uusi Lastensairaala Tukisäätiö: hallituksen varapuheenjohtaja

HelsinkiMissio: valtuuskunnan puheenjohtaja

Unico Banking Group: hallituksen jäsen

Palvelualojen työnantajat Palta ry: hallituksen ja hallituksen työvaliokunnan jäsen

---

Tony Vepsäläinen, s. 1959

Ryhmäpalveluiden johtaja, pääjohtajan varamies

Varapuheenjohtaja

Johtokunnassa vuodesta 2006

Oikeustieteen kandidaatti, eMBA

Keskeinen aiempi työkokemus:

OP-Pohjola osk: Liiketoimintajohtaja 2011–2014

OP-Keskus osk: toimitusjohtaja 2007–2010

Tampereen Seudun Osuuspankki: toimitusjohtaja 1998–2006

Turun Seudun Osuuspankki: varatoimitusjohtaja 1996–1998

Kuopion Osuuspankki: pankinjohtaja 1993–1996

Suomen Säästöpankki SSP Oy: aluejohtajan varamies 1992–1993

Pohjois-Savon Säästöpankki: esimiestehtävät 1985–1992

Keskeiset luottamustehtävät:

Automatia Pankkiautomaatit Oy: hallituksen puheenjohtaja

Osuuskunta Suomen Asuntomessut: hallintoneuvoston jäsen

Karri Alameri s.1963

Liiketoimintajohtaja, varallisuudenhoito

Johtokunnassa vuodesta 2015

Ekonomi, CEFA

Keskeinen aiempi työkokemus:

OP Osuuskunta: liiketoiminta-alueen johtaja, varallisuudenhoito, sijoitustoiminta
Pohjola Varainhoito Oy: toimitusjohtaja 2012–2014
OP-Pohjola osk: liiketoiminta-alueen johtaja, varallisuudenhoito 2013–2014
OP-Henkivakuutus Oy: varatoimitusjohtaja, sijoitusjohtaja 2009–2012
Danske Capital, Sampo Pankki Oyj: varatoimitusjohtaja 2007–2008
Mandatum Omaisuudenhoito Oy: varatoimitusjohtaja 2004–2006
Carnegie Varainhoito Suomi Oy: sijoitusjohtaja 1997–2003

Keskeiset luottamustehtävät:

Access Capital Partners Group SA: hallituksen jäsen
Cinia Group Oy: hallituksen jäsen

Carina Geber-Teir, s. 1972

Johtaja, Asiakaskokemus ja viestintä
Johtokunnassa vuodesta 2009
Valtiotieteiden maisteri

Keskeinen aiempi työkokemus:

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma: viestintäjohtaja 2002–2009

Keskeiset luottamustehtävät:

Yle: hallituksen jäsen
Unico Banking Group: viestintätoimikunnan jäsen

Jari Himanen, s. 1962

Johtaja, Ryhmäohjaus ja asiakkuudet
Johtokunnassa vuodesta 2014
Merkonomi, eMBA

Keskeinen aiempi työkokemus:

Etelä-Karjalan Osuuspankki: toimitusjohtaja 2009–2014
Osuuspankkikeskus osk: pankinjohtaja, myyntikanavat ja myynnin tuki, 2007–2009
Osuuspankkikeskus osk: pankinjohtaja, jäsenpankkiohjaus 2002–2006
Kuusamon Osuuspankki: toimitusjohtaja 1997–2001
Pohjolan Osuuspankki: pankinjohtaja 1994–1997
Iisalmen Osuuspankki: pankinjohtaja 1989–1994
Etelä-Savon Osuuspankki: pankinjohtaja 1986–1989
Koillis-Savon Osuuspankki: luottopäällikkö 1985–1986

Keskeiset luottamustehtävät:

-

Olli Lehtilä, s. 1962

Liiketoimintajohtaja, vahinkovakuutus
Johtokunnassa vuodesta 2014
Maatalous- ja metsätieteiden maisteri, eMBA

Keskeinen aiempi työkokemus:

Helsingin OP Pankki Oy: toimitusjohtaja 2011–2014

Tampereen Seudun Osuuspankki: toimitusjohtaja 2006–2010, varatoimitusjohtaja 1999–2006

Päijät-Hämeen Osuuspankki: yrityspankinjohtaja 1997–1998

Postipankki Oy: eri esimies- ja asiantuntijatehtävät 1993–1997

Suomen Säästöpankki SSP Oy: erilaiset esimiestehtävät 1992–1993

Sp-Palvelu Oy: esimiesharjoittelija 1990–1992

Keskeiset luottamustehtävät:

Helsingin Seudun Kauppakamari: valtuuskunnan jäsen

Ilmarinen: hallituksen jäsen

Pellervon taloustutkimus PTT ry: hallituksen jäsen

Unico Banking Group: Bancassurance Committee, jäsen

Harri Luhtala, s. 1965

Talousjohtaja

Johtokunnassa vuodesta 2007

Kauppätieteiden maisteri

Keskeinen aiempi työkokemus:

OP-Pohjola-ryhmä: eri asiantuntija- ja esimiestehtävät 1989–2007

Keskeiset luottamustehtävät:

VTS-rahasto: hallituksen puheenjohtaja

Rahoitusvakausrahoitus: hallituksen jäsen

Elinkeinoelämän keskusliiton talous- ja verovaliokunta: hallituksen jäsen

---

Harri Nummela, s. 1968

Johtaja, Digitaalinen liiketoiminta ja uudet liiketoiminnot

Johtokunnassa vuodesta 2014 ja aiemmin vuosina 2007–2010

Oikeustieteen kandidaatti, eMBA

Keskeinen aiempi työkokemus:

OP Osuuskunta: Liiketoimintajohtaja, varallisuudenhoito 2014–2015

OP-Palvelut Oy: toimitusjohtaja 2011–2014

OP-Keskus osk: johtokunnan jäsen, Pankki- ja sijoituspalvelut -toiminnon johtaja 2007–2010, osastonjohtaja, 1998–2006

OP-Rahastoyhtiö Oy: toimitusjohtaja 1997–2006

Tampereen Seudun Osuuspankki: osastopäällikkö 1992–1997

Keskeiset luottamustehtävät:

Palvelualojen työnantajat Palta ry: elinkeinopoliittisen valiokunnan jäsen

Suomen Jääkiekkoliitto ry: puheenjohtaja

Erik Palmén, s.1959

Riskienhallintajohtaja
Johtokunnassa vuodesta 2010
Kauppatieteiden maisteri, diplomi-insinööri

Keskeinen aiempi työkokemus:

Nordea Pankki Suomi Oyj: eri asiantuntija- ja esimiestehtävät 1987–2009

Keskeiset luottamustehtävät:

VTS-rahasto: valtuuskunnan varapuheenjohtaja
Sijoittajien korvausrahasto: puheenjohtaja
Unico Banking Group: riskienhallintatoimikunnan jäsen

Jouko Pölönen, s. 1970

Liiketoimintajohtaja, pankkitoiminta
Johtokunnassa vuodesta 2014
Kauppatieteiden maisteri, eMBA

Keskeinen aiempi työkokemus:

Helsingin Seudun Osuuspankki (ent. Helsingin OP Pankki Oyj): toimitusjohtaja 2014–
OP Yrityspankki Oyj (ent. Pohjola Pankki Oyj): toimitusjohtaja 2013–
Pohjola Vakuutus: toimitusjohtaja 2010–2014
Pohjola Pankki Oyj: talous- ja rahoitusjohtaja 2009–2010 ja riskienhallintajohtaja 2001–
2008
PricewaterhouseCoopers: KHT-tilintarkastaja 1999–2001 ja tilintarkastaja 1993–1999

Keskeiset luottamustehtävät:

Unico Banking Group: hallituksen jäsen

Outi Taivainen, s. 1968

Henkilöstöjohtaja
Johtokunnassa vuodesta 2015
Kauppatieteiden maisteri

Keskeinen aiempi työkokemus:

Kone: Keski- ja Pohjois-Euroopan HR-johtaja 2012–2015
HR House Oy: Toimitusjohtaja 2009–2011
Nokia: Eri johtaja- ja asiantuntijatehtävissä 1993–2008

Keskeiset luottamustehtävät:

Elinkeinoelämän keskusliitto EK: Osaava työvoima -valiokunnan jäsen
Palvelualojen työnantajat Palta ry: työmarkkinavaliokunnan jäsen
Unico Banking Group: HR-toimikunnan jäsen

Leena Kallasvuo, s. 1956
Tarkastusjohtaja
Osallistunut johtokunnan kokouksiin vuodesta 2010
Kauppatieteiden maisteri

Keskeinen aiempi työkokemus:

Finanssivalvonta (Rahoitustarkastus): eri asiantuntija- ja esimiestehtävät 2005–2010
Trema Finland Oy: projektipäällikkö 2000–2005
Aktia Säästöpankki: osastopäällikkö 1997–2000
Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki: eri asiantuntija- ja esimiestehtävät 1983–1996

Keskeiset luottamustehtävät:

-

Pääjohtajan sekä johtokunnan muut jäsenet sekä tarkastusjohtajan valitsee ja vapauttaa hallintoneuvosto, joka päättää myös johtokunnan jäsenten välisestä työnjaosta.

Johtokunnan jäsenen ja tarkastusjohtajan toimikausi jatkuu toistaiseksi, kuitenkin enintään OP Ryhmän eläkejärjestelmän mukaiseen eläkeikään. Toimikausi voi päättyä sitä ennen, jos ao. henkilö pyytää eroa tehtävästä tai hänet siitä vapautetaan.

5.2.2 Johtokunnan tehtävät

Johtokunnan tehtävänä on keskusyhteisön ja sen konsernin toiminnan johtaminen osuuskuntalain, muun lainsäädännön, viranomais määräysten ja keskusyhteisön sääntöjen mukaan. Johtokunnan on edistettävä huolellisesti OP Ryhmän, sen keskusyhteisön ja sen konsernin etua.

Johtokunnan tehtävät koostuvat johtokunnan roolin mukaisesti OP Ryhmän ohjaukseen, keskusyhteisökonsernin johtamiseen ja keskusyhteisökonsernin emoyrityksen (keskusyhteisö) johtamiseen ja hallintoon liittyvistä tehtävistä.

Ryhmän ohjaukseen liittyen johtokunnan tehtävänä on:

- Ohjata yhteenliittymän toimintaa ja antaa siihen kuuluville jäsenluottolaitoksille ohjeita niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi niiden riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä ohjeita yhteinäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.
- Valvoa, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat niiden taloudellista asemaa koskevien lakien ja asetusten, viranomaisten antamien määräysten, sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä sekä keskusyhteisön antamien ohjeiden mukaisesti.
- Antaa talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 4 luvussa tarkoitetut suostumukset siitä, että jäsenluottolaitokseen voidaan jättää soveltamatta laissa tarkemmin todettuja säännöksiä omien varojen vähimmäismäärästä, asiakasriskeistä, maksuvalmiudelle asetettavista vaatimuksista, luottoriskiä koskevien tietojen julkistamisesta sekä riskien laadullisesta hallinnasta, ellei johtokunta ole määräämissään rajoissa delegoinut näitä tehtäviä määräämiensä toimielinten tai toimihenkilöiden tehtäväksi.
- OP Ryhmän ohjaaminen ja ryhmästrategian toimeenpano hallintoneuvoston tekemien linjausten mukaisesti.

- Tehdä hallintoneuvostolle esitys OP Ryhmän strategiasta sekä toiminnallista ja taloudellisista tavoitteista.
- Valmistella vuosisuunnitelma ja esittää se hallintoneuvoston vahvistettavaksi.
- Laatia talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitettu yhdistelty tilinpäätös.
- Päittää merkittävistä investoinneista, ellei johtokunta ole määräämissään rajoissa delegoinut päätöksentekovaltaa määräämiensä toimielinten tai toimihenkilöiden tehtäväksi.
- Vahvistaa OP Ryhmän riskienhallintatoimikunnan ja luottoriskitoimikunnan työjärjestykset sekä nimittää niiden jäsenet.

Keskusyhteisökonsernin johtamisen osalta johtokunta koko konsernin hallituksena linjaa ne asiat, jotka on määritelty tytäryhtiöiden hallitusten työjärjestyksissä. Johtokunnalla on koko keskusyhteisökonsernin operatiivinen johtamisvastuu. Keskusyhteisökonsernin johtamiseen liittyen johtokunta muun muassa:

Käsittelee ja linjaa

- konsernin riskipolitiikan sekä riskien ja vakavaraisuuden ja tasehallinnan politiikat ja näihin liittyvät keskeiset ohjeet
- konsernin politiikat, jotka liittyvät varainhankintaan, pääoman määrään ja sijoitukseen
- tytäryhtiöiden osinkopolitiikan periaatteet ja linjaukset osinkojen tasosta
- jäsenpankkien palveluhinnaston periaatteet
- strategisesti tai taloudellisesti merkittävien konserniyhtiöiden toimintaan vaikuttavien investointien tai yritysostojen, -myyntien tai -järjestelyiden toteuttamista
- konsernin henkilöstöpolitiikan, (ml. palkkauksen ja palkitsemisen ja muiden työsuhte-etuisten periaatteet) hallintoneuvoston tai sen valiokuntien tarkemmin tekemien linjausten mukaisesti
- ryhmästrategian toteutusta keskusyhteisökonsernissa sekä valvoo sen toteutumista
- konsernin viestintä- ja brändinhallintapolitiikan ja niihin liittyvät keskeiset periaatteet
- konsernin ulkoistuspolitiikan ja ulkoistamisen periaatteet
- konsernin ICT-arkkitehtuuripolitiikan ja ICT-politiikan
- vuosittaisen liiketoimintasuunnitelman sekä valvoo sen toteutumista
- periaatteet ja menettelytavat, joilla konsernin yhtiöiden johtamisesta vastaavien henkilöiden luotettavuutta, sopivuutta ja ammattitaitoa varmistetaan
- tytäryhtiöiden toimitusjohtajan ja tämän sijaisen valintaa ja vapauttamista sekä näiden palkka- ja muiden etujen ja toimisuhteen ehtojen määräytymistä, mikäli asiasta päättäminen ja linjaaminen eivät kuulu hallintoneuvoston palkitsemisvaliokunnan tehtäviin
- compliance-politiikan ja compliance-toiminnan keskeiset periaatteet
- konsernin yhtiöiden organisaatorakenteen ja johtamisjärjestelmän
- sisäisen valvonnan kuvauksen ja sisäisen valvonnan toimivuuden riittävyden valvontaa yhtiöissä

vahvistaa

- keskusyhteisökonsernin pankkiliiketoiminnan rahoitusjohdon tehtävänkuvauksen sekä sen jäsenet
- Underwriting-johdon tehtävänkuvauksen sekä sen jäsenet
- keskusyhteisökonsernin johtamis- ja päätöksentekojärjestelmän

antaa lausunnon

- ICAAP-raportista sekä riski- ja vakavaraisuusarvioista (ORSA)
- vastuuvelan laskuperusteiden merkittävistä muutoksista kuten diskonttokoron muutoksista
- tasoitusmäärän laskuperusteista ja niiden muutoksista

Keskusyhteisön johtamiseen ja hallintoon liittyen johtokunnan tehtävänä on mm:

- valmistella hallintoneuvoston ja sen valiokuntien kokousten esityslistat sekä tehdä hallintoneuvostolle esitys mm.
  - keskusyhteisön ja keskusyhteisökonsernin toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista
  - keskusyhteisön ja keskusyhteisökonsernin toimintaan liittyvistä tärkeistä ja laajakantoisista ryhmän etua, oikeutta ja kehittämistä koskevista asioista osuuskunnan kokouksen koolle kutsumiseksi
- huolehtia osuuskunnan kokouksen ja hallintoneuvoston päätösten toimeenpääntä
- päättää keskusyhteisön ja sen konserniin kuuluvien yritysten palkitsemisjärjestelmien peruseriaatteista siltä osin kuin niistä päättäminen ei kuulu hallintoneuvoston tehtäviin
- vahvistaa keskusyhteisön organisaatio, ottaa ja erottaa keskusyhteisön toimintaa varten tarpeelliset toimihenkilöt, määrätä heidän palkkaetunsa ja vahvistaa tarpeellisilta osin tällaisten toimihenkilöiden työnjako, ellei johtokunta ole määräämissään rajoissa delegoinut päätöksentekoa määräämilleen toimihenkilöille
- päättää keskusyhteisön yritysostoista, -myynneistä tai -järjestelyistä, elleivät ne merkittävyytensä vuoksi kuulu hallintoneuvoston päätettäväksi
- päättää keskusyhteisön rahoituksesta ja sen ehdoista
- laatia hallintoneuvoston lausuntoa varten keskusyhteisön tilinpäätös ja toimintakertomus.

Lisäksi johtokunnan tulee arvioida ja valvoa konsernin vakavaraisuuden hallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta ja päättää raportoinnista, jolla johtokunta seuraa konsernin ja tytäryhtiöiden liiketoimintaa, riskinottoa ja riskitilannetta sekä sisäistä valvontaa.

5.2.3 Johtokunnan kokouskäytäntö ja päätöksenteko

Johtokunta päättää sille kuuluvista asioista johtokunnan kokouksessa. Johtokunnan kokous voidaan pitää myös puhelimitse tai muita viestintäkanavia käyttäen, mikäli asian kiireellisyys tai muu vastaava syy sitä vaatii. Johtokunnan jäsenille tulee varata päätöksenteon aikana mahdollisuus keskinäiseen yhteydenpitoon.

Johtokunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Kokoukset pidetään pääsääntöisesti viikoittain. Kokouksiin osallistuvat johtokunnan varsinaiset jäsenet. OP Ryhmän tarkastusjohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus johtokunnan kokouksissa. Johtokunnan kokoukseen voi osallistua myös muu henkilö, jonka läsnäolo on käsiteltävänä olevan asian vuoksi tarpeellista.

Kokouksissa käsiteltävät asiat ja keskeinen kokousmateriaali toimitetaan johtokunnan jäsenille tutustuttavaksi riittävän hyvissä ajoin ennen kokousta.

Johtokunnassa käsiteltävät asiat esittelee kukin johtokunnan jäsen. Hän voi käyttää esittelystä avustajanaan myös henkilökuntaan kuuluvaa tai muuta asiantuntijaa. Esitykset annetaan kirjallisina. Kukin johtokunnan jäsen vastaa oman vastualueensa osalta johtokunnan

päätösten toimeenpanosta ja valvoo niiden toteutusta. Johtokunnan päätöskokouksista pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään läsnäolijat ja tehdyt päätökset sekä mahdolliset eriavät mielipiteet. Pöytäkirjan laatii johtokunnan valitsema sihteeri. Pöytäkirja hyväksytään johtokunnan seuraavassa kokouksessa ja sen allekirjoittavat sihteerin lisäksi kokouksessa läsnä olleet johtokunnan jäsenet. Pöytäkirjat numeroidaan juoksevasti kalenterivuositain.

Johtokunta vastaa kollektiivisesti niistä asioista, joista se yhteisesti kokouksissaan päättää. Lisäksi johtokunnan jäsenillä on operatiivinen vastuu heille erikseen määritellyistä vastuualueista ja organisatorisista kokonaisuuksista.

Johtokunnan jäsenen tulee lisäksi antaa yhtiölle riittävät tiedot hänen luotettavuutensa, sopeutensa ja ammattitaitonsa sekä riippumattomuutensa arvioimiseksi sekä ilmoittaa tiedoissa tapahtuvista muutoksista.

Johtokunta laatii itselleen vuosittain toimintasuunnitelman. Suunnitelmaan sisältyy kokousaikataulu ja kokouksissa käsiteltävät tärkeimmät asiat. Johtokunta arvioi toimintaansa ja työskentelytapojaan itsearviointina vuosittain.

5.2.4 Johtokunnan toiminta 2017

Johtokunta kokoontui vuoden 2017 aikana 50 kertaa. Jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 94 prosenttia.

Johtokunta käsitteli vuoden aika kokouksissaan muun muassa seuraavia asioita:

- Strategian toteutuksen johtaminen
  - 15 strategisen hankkeen seuranta ja ohjaus
  - Kehittämisinvestoinnit
  - kokonais kuvan ylläpitäminen, linjausten syventäminen ja strategian täsmentämiseen liittyvien hallintoneuvostoesitysten valmistelu
- Vuosisuunnitelman toteutuksen johtaminen
- Ryhmän ja konsernin kuukausiraporttien läpikäynti
- Ryhmän liiketoiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden varmistaminen
- Ryhmän regulaatiohankkeiden seuranta ja ohjaus
  - Riittävän resurssoinnin varmistaminen hankkeiden priorisoinneilla

Johtokunta käsitteli kokouksissaan myös muun muassa vuosisuunnitelman, riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet ja riskipolitiikat sekä seurasi säännöllisesti OP Ryhmän, keskusyhteisökonsernin ja liiketoimintojen tulosta, vakavaraisuutta ja riskiasemaa. Johtokunta seurasi myös keskeisiä toimenpiteitä ja tavoitteiden saavuttamista. Kokouksissa käsiteltiin lisäksi markkinoihin, kilpailuympäristöön ja sääntelyyn liittyviä keskeisiä asioita ja arvioitiin niissä tapahtuvien muutosten vaikutusta OP Ryhmän toimintaan.

Osana johtokunnan normaalia toimintaa se muun muassa käsitteli myös kaikki vuoden 2017 aikana tehdyt tarkastuskertomukset ja muut sisäiseen ja ulkoiseen valvontaan liittyvät keskeiset asiat. Johtokunta kävi vuoden aikana säännöllisesti läpi suuret hankinnat ja projektit. Osaamisen kehittämiseen ja palkitsemiseen liittyviä asioita käsiteltiin ja arvioitiin laajasti ja säännöllisesti.

Lisäksi johtokunta piti kolme puolentoista päivän mittaista suunnittelupäivää.

5.3 Johtokunnan valiokunnat

Johtokunta on perustanut neljä valiokuntaa, joiden työjärjestykset se on vahvistanut. Valiokunnilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan johtokunta tekee päätökset valiokuntien valmistelun pohjalta.

5.3.1 HR-valiokunta

Keskusyhteisön johtokunta vahvistaa HR-valiokunnan kokoonpanon ja valitsee valiokunnan jäsenet. Valiokunnan puheenjohtajana toimii johtokunnan puheenjohtaja. Muut jäsenet ovat johtokunnan jäsenenä toimivat OP Ryhmän henkilöstöjohtaja, ryhmäpalveluiden johtaja sekä vuoden kiertävissä jaksoissa yksi liiketoimintasegmenttien johtajana toimivista johtokunnan jäsenistä. Valiokunnan jäsenillä tulee olla riittävä OP Ryhmän ja keskusyhteisökonsernin toiminnan sekä HR-asioiden tuntemus.

HR-valiokunnan tehtävänä on tukea johtokuntaa keskusyhteisökonsernin henkilöstöjohtamisen ohjaamisessa vahvistettujen toimintaperiaatteiden ja päätösten mukaisesti. Valiokunnan tehtävänä on avustaa johtokuntaa varmistamaan siitä, että henkilöstöjohtaminen tukee keskusyhteisökonsernin liiketoimintatavoitteiden saavuttamista henkilöstöjohtamisen menetelmien, prosessien ja näitä tukevien järjestelmien avulla.

Valiokunnan tehtävänä on myös valvoa, että keskusyhteisökonserni noudattaa toiminnassaan sovittuja ja päätettyjä henkilöstöjohtamisen linjauksia.

5.3.1.1 HR-valiokunnan toiminta vuonna 2017

HR-valiokunta kokoontui vuoden 2017 aikana 6 kertaa. Valiokunnan jäseninä olivat pääjohtaja, ryhmäpalveluiden johtaja, henkilöstöjohtaja sekä varallisuudenhoidon liiketoimintajohtaja.

5.3.2 Kehittämisen valiokunta

Keskusyhteisön johtokunta vahvistaa kehittämiss valiokunnan kokoonpanon ja nimeää valiokunnan jäsenet. Valiokunnan puheenjohtajana toimii johtokunnan varapuheenjohtaja. Muut jäsenet ovat pankkiliiketoiminnasta vastaava johtaja, varallisuudenhoitoliiketoiminnasta vastaava johtaja, vakuutusliiketoiminnasta vastaava johtaja, digitaalisesta liiketoiminnasta ja uusista liiketoiminnoista vastaava johtaja ja ryhmäohjauksesta vastaava johtaja. Valiokunnan jäsenillä tulee olla riittävä OP Ryhmän ja keskusyhteisön sekä kehittämistoiminnan tuntemus.

Kehittämiss valiokunnan tehtävänä on tukea johtokuntaa ryhmätasoisesta kehittämisen ohjaamisesta ja johtamisesta. Keskusyhteisön johtokunta vahvistaa OP Ryhmän kehittämisen määrän vuositasolla ja päälinjaukset kehittämisspanosten kohdentamiselle. Kehittämiss valiokunta määrittää johtokunnan linjausten pohjalta kehittämisen painopisteet ja jakaa kehittämisspanokset kehityssuunnitelmille. Valiokunta ohjaa kehityssuunnitelmien ja niistä syntyvien kehityssalkkujen välistä priorisointia OP Ryhmän strategian ja siitä johdettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

5.3.2.1 Kehittämiss valiokunnan toiminta vuonna 2017

Kehittämiss valiokunta kokoontui vuoden 2017 aikana yhteensä 16 kertaa. Valiokunta ohjasi ja seurasi kehittämisselle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja kehittämisspanosten kohdentumista sekä käsitteli johtokunnalle päätettäväksi kuuluvia yksittäisiä investointipäätöksiä kuukausittain. Ryhmän kehityssuunnitelmaa syksyn 2017 osalta käsiteltiin touko-

ja kesäkuussa. Ryhmän vuoden 2018 kehityssuunnitelmaa – kehittämisen määrää ja päälinjauksia – käsiteltiin kolmessa kokouksessa elo-, syys- ja lokakuussa.

5.3.3 Ohjaus- ja compliancevaliokunta

OP Osuuskunnan johtokunta vahvistaa Ohjaus- ja compliancevaliokunnan kokoonpanon ja valitsee valiokunnan jäsenet. Valiokunnan puheenjohtajana toimii johtokunnan puheenjohtaja. Muut jäsenet ovat ryhmäohjauksesta vastaava johtokunnan jäsen ja ryhmän riskienhallinnasta vastaava johtokunnan jäsen. Puheenjohtajan ollessa estyneenä, valiokunnan jäsenet valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan kokoukseen.

Valiokunnan tehtävänä on tukea johtokuntaa keskusyhteisön suorittaman keskusyhteisökonsernin ja osuuspankkien ohjauksen ja valvonnan toimeenpanossa OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tekemien linjausten mukaisesti. Valiokunta tekee päätöksiä johtokunnan sille delegoimista asioista.

5.3.3.1 Ohjaus- ja compliancevaliokunnan toiminta vuonna 2017

Ohjaus- ja compliancevaliokunta piti vuoden 2017 aikana 15 kokousta. Valiokunta käsiteli kokouksissaan säännöllisesti keskusyhteisökonsernin yhtiöiden ja osuuspankkien ohjausta ja valvontaa koskevia kysymyksiä, osuuspankkien riskiluokitteluun, pankkikohtaiseen ohjaukseen, rakennekehitykseen sekä ongelmatilanteisiin liittyviä asiakokonaisuuksia.

5.3.4 Tase- ja riskienhallintavaliokunta

Keskusyhteisön johtokunta vahvistaa tase- ja riskienhallintavaliokunnan kokoonpanon ja valitsee valiokunnan jäsenet. Valiokunnan puheenjohtajana toimii johtokunnan puheenjohtaja. Muut jäsenet ovat johtokunnan jäsenenä toimivat OP Ryhmän talousjohtaja, riskienhallintajohtaja, pankkitoiminnasta vastaava johtaja ja ryhmäohjauksesta vastaava johtaja. Valiokunnan jäsenillä tulee olla riittävä ryhmän ja keskusyhteisökonsernin toiminnan sekä vakavaraisuuden hallinnan ja tase- ja riskienhallinnan tuntemus.

Tase- ja riskienhallintavaliokunnan tehtävänä on tukea johtokuntaa ryhmän riskinkantokyvyn ja riskinottohalun ohjaamisessa ja johtamisessa hallintoneuvostossa vahvistettujen toimintaperiaatteiden ja päätösten mukaisesti. Valiokunnan tehtävänä on myös avustaa johtokuntaa varmistamaan siitä, että keskusyhteisöllä ja sen konsernilla on sen toiminnan kattavat riittävät vakavaraisuuden- ja riskienhallintajärjestelmät. Valiokunnan tehtävänä on myös valvoa, että keskusyhteisö ja sen konserni ja koko OP Ryhmä eivät toiminnassaan ota niin suuria riskejä, että niistä voisi aiheutua olennaista vaaraa keskusyhteisön, sen konsernin ja koko ryhmän vakavaraisuudelle, maksuvalmiudelle ja kannattavuudelle.

Valiokunta tekee päätöksiä työjärjestykseen sisältyvistä ja johtokunnan sille delegoimista asioista. Valiokunta käsittelee lisäksi johtokunnan päätettäväksi tulevia asioita, johtokunnalle tiedoksi annettavia asioita sekä valiokunnan vastuulla olevia muita asioita.

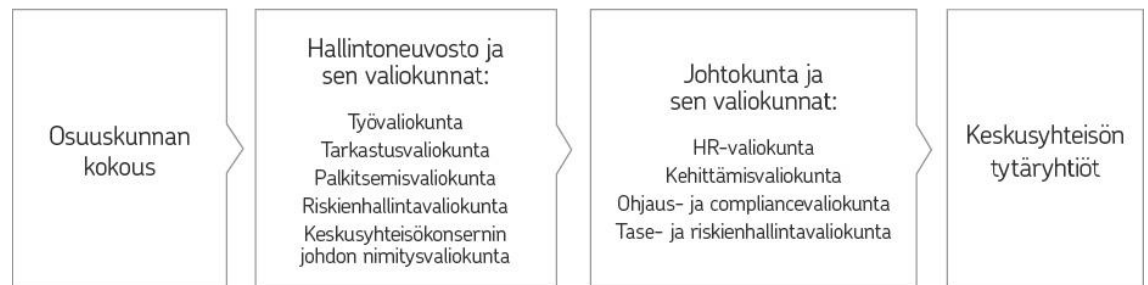
5.3.4.1 Tase- ja riskienhallintavaliokunnan toiminta vuonna 2017

Tase- ja riskienhallintavaliokunta kokoontui vuoden 2017 aikana 13 kertaa.

5.4 Keskusyhteisökonsernin johtoryhmä

Keskusyhteisökonsernissa ei ole erillistä konsernin johtoryhmää, vaan tätä tehtävää hoitaa keskusyhteisön johtokunta.

Keskusyhteisön päätöksentekojärjestelmä

6 JOHTAMISJÄRJESTELMÄ

6.1 Arvot ja eettisen ohjeistuksen rooli

OP Ryhmälle on määritelty toimintaa ohjaavat arvot, jotka omalta osaltaan toimivat myös eettisenä ohjeistuksena. Konsernin arvot ovat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen. OP Ryhmä soveltaa toiminnassaan myös hyvän liiketavan periaatteita. Hyvän liiketavan periaatteet muodostavat eettisen perustan, jonka mukaisesti kaikkien OP Ryhmässä työskentelevien ja hallinnossa vaikuttavien tulee toimia. Eettistä toimintaa ohjaavat lisäksi eturistiriitatilanteiden hallintaa tukevat periaatteet ja ohjeet, joiden ajantasaisuus varmistetaan vuosittain. Sanotut periaatteet sisältävät lähempiä määräyksiä ja ohjeita muun muassa eturistiriitatilanteiden tunnistamisesta ja hallinnasta, hyvän tavan noudattamisesta, liiketoimintaan liittyvien vastikkeettomien suoritusten vastaanottamisesta, johdon ja henkilökunnan sidonnaisuuksista ja sivutoimista, omista ja lähipiirin liiketoimista ja päätöksistä sekä toimenpiteistä eturistiriitatilanteessa.

6.2 OP Osuuskunnan rakenne ja johtamisjärjestelmä

Hallintoneuvosto vahvistaa keskusyhteisön johtokunnan jäsenten välisen työnjaon. Johtokunta puolestaan vahvistaa keskusyhteisön toimintaorganisaation. Toiminnallinen ja juridinen päätöksenteko yhdistyvät keskusyhteisön johtokunnassa, jonka ohjaus- ja valvontavastuu kohdistuu koko konserniin.

6.3 Keskusyhteisökonsernin johtamisjärjestelmä ja keskusyhteisön tytäryhtiöt

Koko konsernissa päätökset tehdään mahdollisimman laajasti konsernipäätöksinä keskusyhteisön johtokunnassa. Tytäryhtiöiden hallitukset käsittelevät ja päättävät niitä koskevat asiat lähtökohtaisesti keskusyhteisön johtokunnan joko linjattua asiaa tai kuultuaan käsiteltävistä asioista keskusyhteisön johtokuntaa.

Keskusyhteisön johtokunta päättää tytäryhtiön hallituksen jäseneksi esitettävistä henkilöistä, jonka jälkeen hallitus valitaan yhtiöjärjestyksen ja kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön määrittelemällä tavalla. Tytäryhtiöiden hallitukset koostuvat lähtökohtaisesti keskusyhteisön johtokunnan jäsenistä. Hallitusten jäsenillä tulee olla riittävä taloudellisten asioiden ja yhtiön liiketoiminnan tuntemus tai tehtävän edellyttämä muu pätevyys sekä mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen.

Tytäryhtiöiden hallitusten työjärjestyksissä kuvataan ne tehtävät, joita kussakin hallituksessa tehdään ja toteutetaan. Hallitukset laativat vuosittain myös toimintasuunnitelman, josta ilmenee kokousaikataulu sekä kussakin kokouksessa käsiteltävät tärkeimmät asiat. Hallitukset arvioivat toimintaansa ja työskentelytapojaan säännöllisesti.

Tytäryhtiön toimitusjohtajan operatiivinen esimies on tytäryhtiön hallituksen puheenjohtaja.

Keskusyhteisön tytäryhtiöt

Keskusyhteisön tytäryhtiöt

OP-Palvelut Oy ja OP Asiakaspalvelut Oy vastaavat palvelutuotannosta sekä tukifunktioista, kuten tuote- ja palvelukehityksestä.

Merkittävien tytäryhtiöiden hallitukset ja toimitusjohtajat 2017

Yhtiö	Hallitus	Toimitusjohtaja
OP Yrityspankki Oyj	Karhinen Reijo, puheenjohtaja Luhtala Harri Himanen Jari Vepsäläinen Tony	Pölönen Jouko sijainen Lehtilä Olli
Helsingin Seudun Osuuspankki	Vepsäläinen Tony, puheenjohtaja (13.12.2017 alkaen) Nummela Harri, varapuheenjohtaja (13.12.2017 alkaen) Luhtala Harri (13.12.2017 alkaen) Geber-Teir Carina (13.12.2017 alkaen) Tuovinen Tiia (13.12.2017 alkaen) Karhinen Reijo, puheenjohtaja (13.12.2017 asti) Luhtala Harri (13.12.2017 asti) Vepsäläinen Tony 13.12.2017 asti	Pölönen Jouko

OP-Asuntoluottopankki Oyj	Luhtala Harri, puheenjohtaja Hirvinen Hanno Ronkanen-Minogue Elina	Iloniemi Lauri
OP-Korttiyhtiö Oyj	Pölönen Jouko, puheenjohtaja (22.3.2017 alkaen) Jaatinen Hannu Hintsanen Suvi (22.3.2017 alkaen) Huttunen Jussi, puheenjohtaja (22.3.2017 asti)	Huhta Anssi (22.3.2017 alkaen) Patovirta Kai (22.3.2017 asti)
OP Vakuutus Oy	Karhinen Reijo, puheenjohtaja Luhtala Harri Himanen Jari Vepsäläinen Tony	Lehtilä Olli
OP Varainhoito Oy	Karhinen Reijo, puheenjohtaja Luhtala Harri Himanen Jari Vepsäläinen Tony (14.3.2017 alkaen)	Alameri Karri
OP-Henkivakuutus Oy	Alameri Karri, puheenjohtaja Luhtala Harri Himanen Jari	Huttunen Jussi (1.4.2017 alkaen) Kuisma Jarmo (1.4.2017 asti)
OP-Rahastoyhtiö Oy	Jormalainen Sami, puheenjohtaja Kuisma Jarmo (10.3.2017 asti) Vanha-Honko Vesa-Matti Huttunen Jussi (10.3.2017 alkaen)	Saariaho Kalle

OP Ryhmän toiminnallinen organisoituminen:

OP Ryhmän toiminnallinen organisoituminen

7 SISÄINEN JA ULKOINEN VALVONTA

7.1 Sisäinen valvonta

Tehokas ja luotettava sisäinen valvonta muodostaa perustan terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden noudattamiselle.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan organisaation sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan, että strategiassa asetetut tavoitteet saavutetaan, resursseja käytetään taloudellisesti ja johtamisen tukena käytettävä informaatio on luotettavaa. Lisäksi sisäinen valvonta varmistaa, että riskienhallinta, asiakasvarojen säilyttäminen ja omaisuuden suoja on riittävästi järjestetty. Myös sääntelyn ja vahvistettujen eettisten periaatteiden noudattamista varmistetaan sisäisellä valvonnalla.

Keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvistaa ryhmätasoiset sisäisen valvonnan periaatteet, joita noudatetaan kaikissa OP Ryhmän yhteisöissä.

Sisäisen valvonnan toimenpiteet kohdistuvat kaikkeen toimintaan ja ne kattavat kaikki OP Ryhmän yhteisöt ja toimipaikat. Toimenpiteiden määrittelyssä huomioidaan toiminnan luonne ja laajuus sekä tarvittaessa myös kansainväliseen toimintaan liittyvät erityispiirteet. Sisäistä valvontaa toteutetaan kaikilla organisaatiotasoilla. Ensisijainen ja laajamittainen sisäinen valvonta toteutetaan operatiivisessa liiketoiminnassa, jossa sisäinen valvonta on jatkuvaa ja osa päivittäistä toimintaa.

Sisäistä valvontaa täydentää OP Ryhmän palveluksessa olevien mahdollisuus ilmoittaa riippumattoman kanavan kautta säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta (whistleblowing).

7.1.1 Sisäisen valvonnan vastuut ja organisointi

OP Ryhmän yhteisöjen hallitusten tehtävänä on huolehtia siitä, että sisäinen valvonta on järjestetty asianmukaisesti ja siinä on otettu huomioon ryhmätasoiset sisäisen valvonnan periaatteet ja niitä täydentävä keskusyhteisön ohjeistus. Kunkin yhteisön toimitusjohtajan ja toimivan johdon vastuulla on huolehtia sisäisen valvonnan käytännön toimenpiteiden toteutumisesta sekä siitä, että työtehtävät on asianmukaisesti eriytetty.

Ryhmän yhteisöjä avustavat sisäisen valvonnan toimivuuden varmistamisessa Compliance-toiminnon, Riskienhallinnan ja Talous ja Treasuryn keskitetyt toiminnot. Sisäinen tarkastus ja ulkoiset tilintarkastajat varmistavat sisäisen valvonnan toimivuutta.

7.1.1.1 Sisäinen valvonta 2017

Toiminnan johtamista tuetaan sisäisellä ohjeistuksella ja ohjeistuksen noudattamista valvotaan jatkuvasti. Vuoden 2017 aikana ryhmätasoisien sisäisen valvonnan ohjeistuksen ajantasaisuus on tarkistettu ja ohjeistusta on päivitetty ja menettelytapoihin liittyvää ohjeistusta ja ohjeistuksen noudattamisen valvontaa on kehitetty.

Erityisesti keskusyhteisön hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalla on merkittävä rooli sisäisen valvonnan toimivuuden ja toiminnan sääntelymukaisuuden varmistamisessa ja sille raportoidaan säännöllisesti sisäisessä valvonnassa tehdyistä havainnoista, liiketoiminnalle annetuista suosituksista sekä suositusten toteuttamisen etenemisestä.

7.1.2 Sisäinen tarkastus

Sisäisen tarkastuksen tavoite on parantaa OP Ryhmän toimintaa arvioimalla riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien asianmukaisuutta ja tehokkuutta sekä antamalla kehityssuosituksia. Kaikki ryhmän yhteisöt ja toiminnot ovat tarkastuksen piirissä.

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto vahvistaa Sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteet. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta vastaa Sisäisen tarkastuksen toiminnan ohjaamisesta ja arvioinnista. Sisäinen tarkastus on toiminnallisesti hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan alainen ja siten riippumaton toimivasta johdosta. Tarkastusjohtaja raportoi toiminnasta hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle ja hallinnollisesti pääjohtajalle. Sisäisen tarkastuksen havaintoja käsitellään myös keskusyhteisön johtokunnassa.

Sisäisen tarkastuksen toiminnan suunnittelu, tarkastusten suorittaminen ja raportointi toteutetaan riippumattomasti. Päätökset tarkastettavista kohteista tehdään riskiperusteisesti. Toimintasuunnitelman hyväksyy hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta. Sisäisellä tarkastuksella ei ole operatiivista vastuuta tarkastettavista toiminnoista tai niihin kohdittavia valtuuksia. Toiminnan ulkoinen laadunarviointi suoritetaan viiden vuoden välein.

7.1.2.1 Sisäinen tarkastus 2017

Keskusyhteisön hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan hyväksymä sisäisen tarkastuksen vuoden 2017 toimintasuunnitelma kattoi sekä keskusyhteisökonsernissa että osuuspankeissa tehtävät tarkastukset. Pääpaino tarkastuksissa on riskitekijöiden tunnistamisessa ja sisäisten valvonnan toimivuuden arvioinnissa tarkastettavissa prosesseissa. Sisäinen tarkastus suosittaa raporteissaan parannuksia havaittuihin epäkohtiin. Tarkastuksia on suoritettu toimintasuunnitelman mukaisesti ja raportoitu hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle ja keskusyhteisökonsernin johtokunnalle, keskusyhteisökonsernin liiketoimintasegmenttien ja tiettyjen toimintojen johtoryhmille ja tytäryhtiöiden hallituksille.

Sisäinen tarkastus on seurannut juoksevasti puolivuositain annettujen suositusten toteuttamista ja raportoinut seurannan havainnot säännöllisesti hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle ja keskusyhteisökonsernin johdolle.

7.1.3 Compliance

Compliance-riskin hallinta on osa sisäistä valvontaa ja luotettavaa hallintoa ja sellaisena kiinteä osa liiketoiminnan johtamista sekä yrityskulttuuria. Vastuu sääntelyn noudattamisesta ja noudattamisen valvonnasta OP Ryhmän yhteisöissä on ylimmällä ja toimivalla johdolla sekä kaikilla esimiehillä. Lisäksi jokainen OP Ryhmän yhteisöjen palveluksessa oleva henkilö vastaa omalta osaltaan sääntelyn noudattamisesta.

Compliance-toiminta avustaa ylintä ja toimivaa johtoa sekä liiketoimintaa säännösten noudattamattomuuteen liittyvän riskin hallinnassa, valvoo säännösten noudattamista sekä kehittää omalta osaltaan sisäistä valvontaa. Compliance-toiminnan ohjeistuksesta, neuvonnasta ja tuesta OP Ryhmässä vastaa keskusyhteisön riippumattomassa riskienhallinnassa Sisäisen valvonnan tuki -osastolla toimiva Compliance-yksikkö. Osuuspankeissa on nimetyt compliance-vastaavat. Compliance-toiminnan ohjaus, tuki ja valvonta osuuspankeille toteutetaan pankeille nimettyjen compliance-vastaavien muodostaman yhteyshenkilöverkoston kautta. Osana keskusyhteisön Riskienhallintaa toimiva osuuspankkien operatiivisten riskien hallinnan ja compliance-tuki tukee compliance-tehtävien hoitamista osuuspankeissa.

Compliance-toiminnassa tehdyistä havainnosta raportoidaan säännöllisesti liiketoiminnolle, OP Osuuskunnan johtokunnalle sekä hallintoneuvoston riskienhallinta- ja tarkastusvaliokunnille.

7.1.3.1 Compliance vuonna 2017

Vuoden 2017 compliance-toiminnan riskiperusteiset painopistealueet olivat aikaisempien vuosien tapaan asiakkaan tuntemiseen liittyvän sääntelyn ja sijoituspalveluiden tarjontaan liittyvän lainsäädännön ja viranomaisohjeiden sekä niihin liittyvien ryhmätasoisien ohjeiden noudattamisen ja prosessien toimivuuden varmistaminen.

Myös compliancen neuvontatoiminnassa ja liiketoiminnalle annettavassa tuessa keskityttiin erityisesti asiakkaan tuntemisen ja sijoituspalveluihin liittyvän sääntelyn noudattamisessa esiin nousseiden ongelmien ratkaisemiseen. Samaa riskiperusteista priorisointia noudatettiin myös liiketoiminnan kouluttamiseen liittyvän tuen antamisessa. Koulutuksella tuetaan myös ryhmä- ja yhteisökohtaisen ohjeistuksen tuntemista.

Compliancen säännönmukaisten ohjaus, neuvonta ja valvontatehtävien lisäksi vuoden 2017 aikana laadittiin OP Ryhmän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevat riskiarviot osuuspankkien yhteenliittymästä ja erikseen niistä ryhmän yhteisöistä, jotka eivät kuulu yhteenliittymään. Compliance on myös osallistunut tiiviisti hankkeisiin, joilla varmistetaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevan lainsäädännön, sijoituspalveluiden tarjontaa koskevan MiFid II -lainsäädännön ja uuden tietosuojalainsäädännön vaatimusten toteutuminen liiketoiminnassa. Lisäksi vuonna 2017 osuuspankeissa otettiin käyttöön uusi sisäisen valvonnan työkalu, joka mahdollistaa ryhmätasoisien esimiesvalvonnan tehtävien toteuttamisen valvonnan.

Compliance-toiminnasta ja valvontahavainnoista raportoitiin ryhmäohjeistuksen mukaisesti säännöllisesti sekä yhteisöjen että ryhmän ylimmälle ja toimivalle johdolle.

7.1.4 Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta

OP Ryhmän toiminta perustuu osuustoiminnallisiin arvoihin, vahvaan vakavaraisuuteen ja osaavaan riskienhallintaan. Strategisena tavoitteena on varmistaa riskinottokyky kaikissa olosuhteissa ja riskinoton pitäminen maltillisena suhteessa riskinottokykyyn.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sen tavoitteena on turvata OP Ryhmän ja sen yhteisöjen riskinottokyky ja maksuvalmius ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta on integroitu kiinteäksi osaksi ryhmän liiketoimintaa ja sen johtamista.

Riskinottokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta ja likviditeetistä.

OP Ryhmän merkittäviä liiketoiminnan riskejä ovat luottoriskit, markkinariskit, likviditeettiriskit, vakuutusriskit, keskittymäriskit sekä kaikkeen liiketoimintaan liittyvät strategiset riskit, maineriski ja operatiiviset riskit ml. compliance-riskit. OP Ryhmän suhtautuminen riskinottoon on maltillinen.

Keskusyhteisön hallintoneuvoston hyväksymät OP Ryhmän riskinotto- ja riskitoleranssi-järjestelmän periaatteet linjaavat, miten ryhmän riskinottoa ohjataan, rajataan ja valvotaan sekä miten riskien- ja vakavaraisuudenhallintaprosessi järjestetään.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallintaprosessi sisältää:

- riskien tunnistamisen, mittaamisen, arvioinnin ja rajaamisen
- eri riskilajien ja liiketoimintojen edellyttämän pääoma- ja likviditeettitarpeen määrittämisen luotettavasti ja riippumattomasti
- pääoman ja likviditeetin kohdentamisen suunnitelmallisesti liiketoimintasegmenteittäin nykyisen ja suunnitellun riskinoton mukaan.

OP Ryhmän riskipolitiikassa keskusyhteisön johtokunta vahvistaa vuosittain ryhmän liiketoimintasegmenttien ja yhteisöjen noudatettavaksi ne riskienhallinnalliset linjaukset, toimenpiteet, tavoitteet, limiitit ja valvontarajat, joilla liiketoimintaa ohjataan ryhmän strategiassa ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteissa vahvistettujen linjausten toteuttamiseksi.

Riskilimiittijärjestelmällä turvataan se, ettei OP Ryhmä tai sen yhteisö toiminnassaan ota niin suurta riskiä, että se vaarantaisi ryhmän tai yhteisön vakavaraisuuden, kannattavuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden. Hallintoneuvoston vahvistamat ryhmätason riskitoleranssit vakavaraisuudelle ja merkittäville riskeille määrittelevät ryhmätason riskinottohalun ylärajan. Riskipolitiikassa niistä johdetaan tavoitetasot ja laadulliset tavoitteet sekä limiitit ja valvontarajat segmenteille ja OP Ryhmän yhteisöille.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan kolme puolustuslinjaa

Ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan organisointi ja vastuut rakentuvat kolmen puolustuslinjan varaan.

Riskienhallinnan kolme puolustuslinjaa

<p>I Operatiivinen riskienhallinta</p> <p>Sovelttaa riskienhallintakehikkoa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riskienhallinta integroituneena osana operatiivisten yksiköiden toimintaa • Riskipäätökset ja operatiivinen seuranta	<p>Vastuu riskiasemasta ja sen valvonnasta</p>
<p>II Riippumaton riskienhallinta</p> <p>”Omistaa” riskienhallintakehikon</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ryhmän riippumaton riskienhallintatoiminto • Riskipäätösprosessin ohjaaminen ja konsolidoidun riskiaseman hallinta	<p>Vastuu riskienhallinnan edellytyksistä ja valvonnasta</p>
<p>III Sisäinen tarkastus</p> <p>Tarkastaa ja arvioi sekä riskienhallintakehikkoa että sen soveltamista</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ryhmän sisäinen tarkastus • Riippumaton tarkastustoiminto	<p>Vastuu riskienhallinnan riippumattomasta arvioinnista</p>

Ensimmäisen puolustuslinjan muodostaa liiketoiminnan ja muun operatiivisen toiminnan yhteydessä toimiva riskienhallinta. Se valvoo riskipäätöksiä ja huolehtii riskiaseman ja

riskinottokyvyn riittävästä yhteisötasoisesta seurannasta. Riskienhallinta sisältyy liiketoimintamalleihin ja prosesseihin.

Toisena puolustuslinjana toimii keskusyhteisöön keskitetty, operatiivisesta liiketoimintaorganisaatiosta riippumaton riskienhallinta. Se omistaa ryhmän riskienhallintakehikon, valvoo riskipäätösprosessia ja vastaa ryhmän konsolidoidun riskiaseman ja riskinottokyvyn seurannasta.

Kolmas puolustuslinja on keskitetty sisäinen tarkastus. Se tarkastaa ja arvioi sekä ryhmän riskienhallintakehikon että sen soveltamisen keskusyhteisöissä ja ryhmän muissa yhteisöissä.

7.1.4.1 Riskienhallinta 2017

Keskusyhteisön riskienhallinnassa on seurattu vuoden 2017 aikana ulkoisen sääntelyn kehitystä ja jatkettu varautumista sääntelymuutoksiin. Merkittäviä muutoksia olivat muun muassa vuoden 2018 alusta voimaan tulleen IFRS 9 kirjanpitosääntelyn vaikutukset saamisten arvonalennusprosessiin.

Riskienhallinnan arviointiprosesseja ja operatiivisia prosesseja on kehitetty edelleen varmistuen, että riskienhallintaan liittyvät kontrollit automatisoidaan osaksi kaikkea liiketoimintaa. Lisäksi on uudistettu riskienhallinnan ohjeistusta, riskiraportointia ja riskien rajoitointia. Stressitestien roolia riskianalysoinnissa on edelleen kasvatettu. Kehittämistyön erityinen painopiste on ollut malliriskin hallinta. Riskimallien validointiprosessia on vahvistettu. Organisoitua kehitettiin eriyttämällä riskimallien kehittäminen, jatkuva valvonta ja validointi eri yksiköihin.

7.2 Ulkoinen valvonta

7.2.1 Tilintarkastus

OP Osuuskunnalla on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastaja tarkastaa myös talletuspankkien yhteenliitelmästä annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun yhdistellyn tilinpäätöksen.

Tilintarkastajan valitsee osuuskunnan kokous. Tilintarkastajan toimikausi päättyy valintaa seuraavan varsinaisen osuuskunnan kokouksen päättyessä. OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta järjestää noin viiden vuoden välein (viimeksi vuoden 2011 lopussa) eri tilintarkastusyhteisöille tarjouskilpailun, jonka nojalla OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta esittää osuuskunnan kokoukselle valittavia tilintarkastajia.

Tilintarkastajan palkkio maksetaan esitettävän kohtuullisen laskun mukaan.

Tilintarkastajien tehtävänä on tarkastaa OP Ryhmän ja siihen kuuluvien yhteisöjen ja alkonsernien kirjanpitoa, sisäistä valvontaa, tilinpäätösten laatimisperiaatteita, johdon tekemiä kirjanpidollisia arviota sekä tilinpäätöksen esittämistapaa ja rakennetta sen varmistamiseksi, että ryhmän ja siihen kuuluvien yhteisöjen tilinpäätökset on laadittu voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säädösten ja määräysten mukaisesti ja antavat osuuskunnan osuudenomistajille ja muille sidosryhmille oikean ja riittävän kuvan ryhmän taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista. Lisäksi tilintarkastajat antavat säännöllisesti toimialaa koskevan erityissääntelyn perusteella muita lausuntoja. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta arvioi vuosittain tilintarkastajan toiminnan ja oheispalveluiden laatua sekä tilintarkastajien riippumattomuuden ja selvityksen

oheispalveluista. Tilintarkastajat antavat osuuskunnan jäsenille vuosittain tilintarkastuskertomuksen, jossa he ottavat kantaa tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Lisäksi he laativat havainnoistaan tilintarkastusmuistioita, jotka toimitetaan aiheen mukaan tiedoksi OP Osuuskunnan johtokunnalle ja toimitusjohtajalle, hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle, riskienhallintajohtajalle, sisäiselle tarkastukselle ja Finanssivalvonnalle. Tilintarkastajat antavat tarvittaessa myös suullisia selontekoja edellä mainituille elimille.

Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta kuulee tilintarkastajaa käsiteltäessä ryhmän tilinpäätöstä ja osavuosikatsauksia sekä tilinpäätösperiaatteita. Tilintarkastajilla on lakiin perustuva velvoite ilmoittaa Finanssivalvonnalle seikoista tai päätöksistä, jotka vaarantavat toiminnan harjoittamisen ja toimilupaedellytysten olemassaolon tai johtavat tilintarkastuskertomuksessa muun kuin tilintarkastuslaissa tarkoitetun vakiomuotoisen lausunnon tai tilintarkastuslain 3 luvun 5 §:n 4 momentissa tarkoitetun huomautuksen antamiseen.

7.2.1.1 Tilintarkastus 2017

KHT-yhteisö KPMG Oy Ab on toiminut OP Osuuskunnan tilintarkastajana vuodesta 2002 alkaen ja KHT Raija-Leena Hankonen päävastuullisena tilintarkastajana vuodesta 2014 alkaen. OP Osuuskunta -konserniin eli keskusyhteisökonserniin kuuluvien yhteisöjen tilintarkastajana toimii KHT-yhteisö KPMG Oy Ab ja päävastuullisina tilintarkastajina KPMG Oy Ab:n nimeämät tilintarkastajat. OP Ryhmään kuuluvien jäsenpankkien tilintarkastajina toimii KPMG Oy Ab:n lisäksi muitakin tilintarkastusyhteisöjä ja KHT-tilintarkastajia.

Tilintarkastus on perustunut ennalta laadittuihin tarkastussuunnitelmiin. Lakisääteisen tilintarkastuksen kannalta keskeisiä seikkoja olivat saamiset asiakkailta, sijoitusomaisuus ja johdannaissopimukset, vakuutusvelka, kehittämismenojen kirjanpidollinen käsittely ja taloudelliseen raportointiin liittyvä kontrolliympäristö ja tietojärjestelmät. Osavuosikatsaukset ja tilinpäätöstiedotteet ovat tilintarkastamattomia.

OP Osuuskunta -konserni on käyttänyt KPMG Oy Ab:n neuvontapalveluita pääasiassa lainaohjelmien varmennuskirjeisiin, keskitetyistä palveluista annettuihin ISAE 3402 -varmennuksiin, tulevien IFRS-standardien soveltamiseen, sekä veropalveluihin ja -neuvontaan.

Tilintarkastuspalkkiot lakisääteisestä tilintarkastuksesta perustuvat vuosisuunnitelmaan.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot tilintarkastuksesta olivat 2,1 milj. € (1,9 milj. €), tilintarkastuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 0,3 milj. € (0,2 milj. €), veroneuvonnasta 0,1 milj. € (0,1 milj. €) ja muista palveluista 0,6 milj. € (0,7 milj. €).

7.2.2 OP-yhteenliittymän valvonta

Yhteenliittymän muodostavat keskusyhteisönä toimiva OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset sekä niiden määräysvallassa olevat rahoituslaitokset ja palveluyritykset. Keskusyhteisö OP Osuuskunta ohjaa yhteenliittymän toimintaa ja antaa siihen kuuluville yrityksille ohjeita niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi, riskienhallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta. Keskusyhteisö voi lisäksi vahvistaa jäsenluottolaitoksille yleisiä toimintaperiaatteita noudatettaviksi näiden yhteenliittymän kannalta merkittävässä toiminnassa.

OP Osuuskunta valvoo jäsenluottolaitosten toimintaa talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitetulla tavalla.

7.2.3 Julkinen valvonta

OP Ryhmän luottolaitostointia valvoo Euroopan keskuspankki. OP Ryhmään kuuluvia suomalaisia sijoituspalveluyrityksiä ja vakuutusyhtiöitä valvoo Finanssivalvonta siten kuin rahoitus- ja vakuutusmarkkinoita koskevassa lainsäädännössä on säädetty. OP Ryhmän toimintaa Virossa, Latviassa ja Liettuaissa valvovat soveltuvin osin asianomaisten valtioiden valvontaviranomaiset.

8 TALOUDELLINEN RAPORTOINTIPROSESSI

OP Ryhmän talousjohtajan alaisuudessa toimivan taloushallinnon eri osat huolehtivat paitsi ulkoisen laskennan edellyttämien osavuositarkastusten ja vuositilinpäätösten laatimisesta OP Ryhmän ja ryhmään kuuluvien yhteisöjen osalta, myös johdon työvälineinä toimivien sisäisten laskelmien, kuten liiketoiminnan tuloksellisuutta kuvaavien kuukausiraporttien tuottamisesta. OP Ryhmän Controller-toiminto tuottaa myös tulosennusteita ja analysoi toteutunutta kehitystä verrattuna ennusteisiin ja raportoi poikkeamista.

Tässä luvussa on kuvattu pääpiirteet siitä, miten OP Ryhmän sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimivat sen varmistamiseksi, että konsernin julkistamat taloudelliset raportit antavat olennaisesti oikeat tiedot yhtiön ja sen konsernin taloudesta. Luotettavan taloudellisen raportoinnin perustana ovat osakirjanpidoista ja OP Ryhmän yhtiöiden tiedoista oikein yhdistellyt ryhmätasoiset tiedot.

OP Ryhmän liiketoiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan OP Ryhmän kattavalla taloudellisella raportoinnilla ja riskiraportoinnilla sekä näiden säännöllisellä läpikäynnillä toimivan johdon ja OP Osuuskunnan johtokunnan kokouksissa. Taloudellisten raporttien toteumatietoja verrataan suunnitelmiin ja analysoidaan mahdolliset erot, minkä lisäksi arvioidaan kuluvaan vuoden sekä pidemmän aikavälin tulostilanteita. Kuukausittainen johdon tulos- ja riskiraportti laaditaan joka kuukausi samoilla periaatteilla. Raporttia laadittaessa ja sitä läpikäydessä varmennetaan tuloksen ja raportoinnin oikeellisuutta analysoimalla tulos- ja riskiasemaa sekä poikkeamia tavoitteista.

Ulkoinen raportointi perustuu muun muassa IFRS-standardeihin, osakeyhtiölakiin, luottolaitoslakiin, vakuutusyhtiölakiin, kirjanpitolakiin sekä Finanssivalvonnan standardeihin ja määräyksiin. OP Ryhmään kuuluvien yhtiöiden kirjanpidossa, tilinpäätöksessä ja konsernitilinpäätöksessä noudatetaan yhtenäisiä periaatteita. Ryhmän keskusyhteisö OP Osuuskunnan vastuulla on standardien, muiden tilinpäätöksen laatimista koskevien lakien ja viranomaisten kirjanpitomääräysten tulkinta, ohjeistus ja neuvonta sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden laadinta ja noudattamisen valvonta. Tarvittaessa tilintarkastajilta hankitaan lausunto valituista periaatteista ja tulkinnoista.

8.1 Taloudellisen raportoinnin organisointi

OP Osuuskunnan johtokunta on talouden ohjaukseen liittyvissä asioissa ylin päättävä elin. Johtokunta vastaa siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Johtokunta päättää raportoinnista, menettelytavoista ja laadullisista ja määrällisistä mittareista, joilla toiminnan tehokkuutta ja tuloksellisuutta arvioidaan. Johtokunta käsittelee ja hyväksyy ryhmän konsernitilinpäätöksen ja osavuositarkastukset.

Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan tehtävänä on avustaa hallintoneuvostoa varmistamaan, että keskusyhteisökonsernissa ja OP Ryhmässä on koko toiminnan kattava riittävä ja toimiva sisäinen valvontajärjestelmä sekä huolehtimaan siitä, että keskusyhteisökonsernin ja OP Osuuskunnan kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on järjestetty asian-

mukaisesti. Tehtävänsä toteuttamiseksi valiokunta käsittelee hallintoneuvoston vahvistettavaksi ryhmän tilinpäätösperiaatteet ja vakavaraisuuden laskennan periaatteet. Lisäksi valiokunta valvoo osaltaan taloudellista raportointia

- arvioimalla ryhmän tilinpäätöksen ja osavuosikatsaukset sekä keskusyhteisökonsernin tilinpäätöksen
- arvioimalla hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annettavan vuotuisen selvityksen
- arvioimalla merkittävät tai poikkeukselliset liiketapahtumat ja niitä koskevat johdon arviot
- seuraamalla tilinpäätösprosessia ja valvomalla taloudellista raportointiprosessia sekä arvioimalla taloudellisen raportoinnin oikeellisuutta ja säännösten mukaisuutta.

Toimitusjohtaja vastaa osuuskuntalain mukaan siitä, että yhtiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito järjestetty luotettavalla tavalla. OP Ryhmän taloudellisesta raportoinnista vastaa OP Osuuskunnan Talous ja keskuspankki -toiminto.

Julkistettavien tilinpäätöstietojen ja osavuosikatsausten laatiminen on keskitetty liiketoiminnoista riippumattomasti. Raportoinnissa käytetään pääsääntöisesti OP Ryhmän yhteisiä järjestelmiä. Ulkoiseen ja sisäiseen laskentaan liittyvät operatiiviset tehtävät on myös keskitetty.

8.2 Taloudellisen raportoinnin riippumaton arviointi

Taloudellisen raportoinnin oikeellisuutta arvioivat lakisääteisesti tilintarkastajat. Tilintarkastajien tehtävänä on tarkastaa yhtiön ja sen konsernin kirjanpitoa, tilinpäätöksiä ja hallintoa sen seikan varmistamiseksi, että tilinpäätökset ovat laadittu voimassa olevien säädösten ja määräysten mukaisesti ja antavat omistajille ja muille sidosryhmille oikean ja riittävän kuvan yhtiön ja sen konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Sisäinen tarkastus arvioi tekemissään prosessien tarkastuksissa soveltuvin osin myös taloudellisen raportoinnin toimivuutta ja riittävyttä ja raportoi tekemistään tarkastuksista toimivalle johdolle ja hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle.

Osana riippumatonta taloudellisen raportoinnin arviointia varsinaista tilintarkastusta täydentäen tilintarkastajat tarkastavat keskitettyjen toimintojen kontrollien suunnittelua ja toimivuutta kansainvälisen ISAE 3402 -varmennustoimeksiantostandardin mukaisesti. Tästä erillistarkastuksesta tilintarkastajat raportoivat erikseen standardin mukaisesti.

8.3 Taloudellinen raportointi 2017

OP Ryhmän tilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2017.

OP Ryhmä otti käyttöön vuonna 2017 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- IAS 7 Rahavirtavirtalaskelmat -standardiin tuli muutos, joka astui voimaan 1.1.2017. Muutos edellyttää esittämään kuvauksen rahoituksen rahavirroiksi luokiteltavien rahoitusvelkojen muutoksista. Standardi ei edellytetä vertailutietojen esittämistä muutosta ensimmäistä kertaa sovellettaessa.

- IFRS-standardeihin tehdyt vuosittaiset parannukset 2014–2016 (sovellettava pääosin 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienemmät muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta ne eivät ole merkittäviä.
- Lisäksi IAS 12 Tuloverot -standardiin on tehty muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.1.2017. Muutoksilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta OP Ryhmän tilinpäätökseen.

9 PALKITSEMINEN

9.1 OP Ryhmän palkat ja palkitseminen

OP Ryhmässä rahallinen palkitseminen koostuu kiinteistä ja muuttuvista palkkioista. Muuttuvat palkkiot käsittävät sekä lyhyen että pitkän aikavälin tulosten ja suoriutumisen perusteella myönnettävät palkkiot.

Riittävän suuri osuus palkkioiden kokonaismäärästä tulee säilyttää kiinteänä. Muuttuvan palkkion osuus ei saa ylittää 100 prosenttia kunkin palkkionsaajan kiinteän palkkion kokonaismäärästä. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto linjaa tarkoituksenmukaisen tasapainon kiinteän ja muuttuvan palkanosan osalta.

OP Ryhmän muuttuvien palkkioiden kokonaisuus muodostuu OP Ryhmän osuuspankeille ja keskusyhteisökonsernille yhteisestä johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmästä ja koko henkilöstöä koskevasta henkilöstörahasesta sekä kohderyhmäkohtaisista lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmistä.

Palkitsemisessa noudatetaan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön säännöksiä sekä Euroopan keskuspankin, Finanssivalvonnan ja muiden valvojien ohjeita. OP Ryhmän henkilöstön ja johdon palkitsemislinjaukset perustuvat lakiin, finanssialaa koskeviin säännöksiin ja suosituksiin sekä Suomen Corporate Governance -sääntöihin.

OP Ryhmän palkitsemispolitiikka on sopusoinnussa moitteettoman ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa, eikä se houkuttele liialliseen riskinottoon. Palkitsemisjärjestelmät ovat arvojen, tavoitteiden ja liiketoimintastrategian mukaisia sekä vastaavat ryhmän pitkän aikavälin etua. Palkitseminen ei saa johtaa sellaisiin tilanteisiin, jotka voisivat vaarantaa palkitsemisjärjestelmän yleistä uskottavuutta, omistaja-asiakkaan tai asiakkaan etua tai OP Ryhmän tai siihen kuuluvan yrityksen mainetta.

9.1.1 Palkitsemista koskeva päätöksenteko

OP Ryhmän palkitsemista koskevia periaatteita ja linjauksia käsitellään OP Osuuskunnan hallintoneuvostossa sekä asiakokonaisuudesta riippuen OP Ryhmän palkitsemisvaliokunnassa, keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunnassa, hallituksissa sekä asianmukaisessa palkitsemis- tai HR-valiokunnassa, jotka tarkastelevat järjestelmien soveltamista ja arvioi niiden toimivuutta.

Koko ryhmää koskevien järjestelmien osalta päätöksentekijänä on hallintoneuvosto tai OP Ryhmän palkitsemisvaliokunta. OP Ryhmän palkitsemisvaliokunnan jäsenenä voi toimia hallintoneuvostoon kuuluva henkilö, joka ei ole työ- tai toimisuhteessa OP Ryhmään kuuluvaan yritykseen. Osuuspankeissa palkitsemista koskevat päätökset tekee viime kädessä pankin hallitus.

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto hyväksyy ryhmän palkitsemisen periaatteet, päättää pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmästä, vahvistaa ryhmän palkitsemisjärjestelmien yhteiset ehdot sekä antaa suositukset lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmistä. Hallintoneuvosto omistaa johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmän ja päättää järjestelmän mittarit, tavoitetasot sekä enimmäispalkkiot. Vastaavasti hallintoneuvosto päättää mittarit, tavoitetasot sekä enimmäispalkkiot myös OP Ryhmän henkilöstörahaston osalta. Hallintoneuvoston alainen keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunta päättää OP Osuuskunnan johtokunnan palkitsemiseen liittyvät asiat.

Hallintoneuvoston asettama OP Ryhmän palkitsemisvaliokunta seuraa ja valvoo hallintoneuvoston toimeksiannosta palkitsemisjärjestelmien toimivuutta, palkitsemisen kilpailukykyä ja palkitsemisrakenteiden kykyä tukea ryhmän pitkäjänteisiä tavoitteita. Valiokunta hyväksyy ja tarkistaa vuosittain ryhmän palkitsemislinjaukset.

OP Osuuskunnan johtokunnan HR-valiokunta sekä keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunta toimivat palkitsemisasioiden valmistelueliminä. OP Ryhmän palkitsemisvaliokunta toimii osuuspankkien johdon palkitsemisasioiden valmisteluelimänä.

Sisäinen tarkastus arvioi vuosittain hallintoneuvoston hyväksymän palkitsemisjärjestelmän noudattamista.

Palkitseminen OP Ryhmässä

9.1.2

Hallinnon palkitseminen

OP Ryhmän palkitsemisvaliokunta antaa vuosittain suosituksen osuuspankeille hallinnon palkkioista ja palkitsemisesta. Esitys kattaa suosituksen osuuspankkien hallintoneuvostojen ja hallitusten puheenjohtajien ja jäsenten kuukausi- ja kokouspalkkioista.

OP Osuuskunnan hallintoneuvoston jäsenten palkkioista ja muista etuisuuksista päättää osuuskunnan kokous.

Osuuskuntakokouksen OP Osuuskunnan hallintoneuvoston puheenjohtajalle, varapuheenjohtajille ja jäsenille vahvistamat kuukausipalkkiot vuodelle 2017 ovat seuraavat: puheenjohtaja 10 000 euroa, varapuheenjohtaja 3 300 euroa ja jäsenet 400 euroa. Muille kuin

hallintoneuvoston puheenjohtajan johdolla toimivien valiokuntien puheenjohtajille maksetaan 1 650 euron kuukausipalkkiota. Lisäksi kaikille hallintoneuvoston jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 600 euroa kokoukselta. Hallinnon palkkiot maksetaan rahana.

Hallintoneuvoston puheenjohtaja, varapuheenjohtajat ja jäsenet on vakuutettu OP-Eläkekassassa työntekijän eläkelain (395/2006) mukaisella vapaaehtoisella eläkevakuutuksella.

OP Osuuskunnan hallintoneuvoston puheenjohtajan ja jäsenten palkitseminen 2017:

	Hallintoneuvoston puheenjohtaja	Varapuheenjohtaja ja muut hallinto- neuvoston jäsenet	Yhteensä
Säännölliset kuukausi- palkkiot	109 800	261 600	371 400
Kokouspalkkiot	32 100	308 746	308 746

Pääjohtajan palkkaa, palkkioita ja muita etuuksia koskevat periaatteet

OP Ryhmän pääjohtajan – samoin kuin muiden johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan – palkasta, palkkioista ja muista eduista päättää OP Osuuskunnan hallintoneuvoston keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunta. Pääjohtajan toimitusehdot on määritelty kirjallisessa johtajasopimuksessa, jonka hallintoneuvosto on hyväksynyt.

Pääjohtajan palkitseminen muodostuu kolmesta osasta: 1) peruspalkka (rahapalkka ja luontoisedut, perustana tehtävän vaativuus ja henkilön osaaminen ja suoriutuminen) 2) lyhyen aikavälin tuloksiin perustuva palkitseminen (tulospalkkiot, perustana vuosisuunnitelman tavoitteiden toteutuminen) sekä 3) pitkän aikavälin tuloksiin perustuva palkitseminen (OP Ryhmän yhteinen johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä, perustana ryhmän yhteiset strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen). Pääjohtaja Reijo Karhisen eläkeikä on 63 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP Ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Pääjohtaja kuuluu OP Eläkesäätiön lisäeläketurvan piiriin. Säätiössä karttuneen eläkkeen voi ottaa maksuun myös ennen sääntöjen mukaista vanhuuseläkettä ns. vapaakirjäläkkeenä, jos työsuhde OP Ryhmässä päättyy.

Pääjohtajan toimitusehdossa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Työsuhteen päättyessä johtajasopimuksessa erikseen määritellyissä tilanteissa maksetaan irtisanomisaajan palkan lisäksi 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa.

9.1.3 OP Osuuskunnan johtokunnan palkitsemista koskevat periaatteet

OP Osuuskunnan johtokunnan jäsenten sekä tarkastusjohtajan palkasta, palkkioista ja muista eduista päättää OP Osuuskunnan hallintoneuvoston keskusyhteisökonsernin johdon nimitysvaliokunta. Kunkin em. henkilön toimitusehdot on määritelty kirjallisessa johtajasopimuksessa, jonka hallintoneuvosto on hyväksynyt.

OP Osuuskunnan johtokunnan jäsenten sekä tarkastusjohtajan palkitseminen muodostuu kolmesta osasta: 1) peruspalkka (rahapalkka ja luontoisedut, perustana tehtävän vaativuus ja henkilön osaaminen ja suoriutuminen) 2) lyhyen aikavälin tuloksiin perustuva palkitseminen (tulospalkkiot, perustana vuosisuunnitelman tavoitteiden toteutuminen) sekä 3) pitkän aikavälin tuloksiin perustuva palkitseminen (OP Ryhmän yhteinen johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä, perustana ryhmän yhteiset strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen).

Johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP Ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti.

Johtokunnan jäsenten lisäeläketurva on hoidettu OP-Eläkesäätiössä ja OP-Henkivakuutuksen lisäeläkevakuutuksella.

Johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan kohdalla työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta. Työsuhteen päättyessä johtajasopimuksissa erikseen määritellyissä tilanteissa johtokunnan jäsenille maksetaan irtisanomisajan palkan lisäksi enintään 6 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa.

9.1.4 OP Ryhmän lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät

Lyhyen aikavälin palkitsemisen tavoitteena on ohjata, sitouttaa ja kannustaa henkilöstöä yrityksen vuositavoitteiden toteuttamiseen ja tuloksellisuuteen, varmistaa strategiasta johdettujen tavoitteiden saavuttaminen sekä palkita haastavien tavoitteiden saavuttamisesta ja ylittämistä. Lyhyen aikavälin palkitsemisen järjestelmissä ansaintajaksot vaihtelevat 1–12 kuukauden välillä.

Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät perustuvat vuositavoitteista johdettuihin mittareihin. Mittarit voivat olla ryhmä-, yritys-, osasto- tai henkilötasoisia. Lyhyen aikavälin palkkiota muodostuu asetettujen mittareiden saavuttamisesta tai niiden ylittämistä. Henkilökohtaisen suoriutumisen lisäksi palkkion maksun edellytyksenä ovat ryhmä- ja/tai yritystoimien palkitsemisen reunaehtojen toteutuminen.

OP Ryhmään kuuluvat osuuspankit päättävät omalta osaltaan lyhyen aikavälin palkitsemisen tavoitteista ja mittareista OP Osuuskunnan hallintoneuvoston suositusten pohjalta. OP Osuuskunnan johtokunta päättää palkitsemisesta keskusyhteisökonsernin osalta, ja keskusyhteisökonserniin kuuluvien yritysten hallitukset vahvistavat yrityksen kuulumisen keskusyhteisökonsernin palkitsemisjärjestelmään.

Keskusyhteisökonsernin henkilöstön lyhyen aikavälin palkitsemisessä yhteisten, liiketoiminto-/toimintokohtaisten ja henkilökohtaisten tavoitteiden painot määrättyvät henkilön tehtävän vaativuuden perusteella. Yhteisinä tavoitteina mitataan OP Ryhmän tulosta ennen veroja ja OP Keskusyhteisökonsernin kuluja. Lisäksi mitataan liiketoiminto-/toimintojen asiakasliiketoiminnan tulosta ja kuluja. Tulokortin henkilökohtaiset tavoitteet johdetaan vuosisuunnittelun tekemisistä.

Osuuspankkien lyhyen aikavälin palkitseminen perustuu pankkitasoisiiin yhteisiin tavoitteisiin sekä henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut kasvun ja digitaalisuuden tavoitteet.

Palkitsemisen Ryhmätasoisena reunaehtona on, että maksuhetkellä Ryhmän CET1-vakavaraisuus on yli EKP:n asettaman CET1-puskurin +3 %. Keskusyhteisön palkitsemisjärjestelmässä on myös OP Ryhmän tulokseen liittyvä ehto, jonka perusteella ansaittuja palkkioita kerrotaan alaspäin, jos OP Ryhmän tulos ennen veroja ei ole ennalta määritellyllä tasolla. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP Ryhmän palveluksessa maksuhetken saakka. Osuuspankeissa lyhyen aikavälin palkkion maksun edellytyksenä on, että pankin asiakasliiketoiminta on voitollista.

Lyhyen aikavälin palkkiot maksetaan pääsääntöisesti rahana. OP Ryhmän riskiasemaan vaikuttavien henkilöiden kohdalla noudatetaan lainsäädännön edellyttämiä vaatimuksia palkkioiden maksun lykkäämisestä sekä suorittamisesta osin muulla instrumentilla kuin rahana muuttuvien palkkioiden ylittäessä määritellyn tason.

Kussakin organisaatiossa palkkiojärjestelmästä vastaava päätöksentekoeelin voi harkintansa mukaan muuttaa lyhyen palkitsemisjärjestelmänsä ehtoja, purkaa sen kesken vuoden tai lykätä palkkion maksua, jos olosuhteiden muutokset johtaisivat järjestelmää sovellettaessa

yrittäjien kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen. Osuuspankki tai keskusyhteisökonserni voi olla maksamatta palkkiota osittain tai kokonaan, jos organisaation taloudellinen asema ei salli palkkioiden maksamista.

Henkilön tulokortin perusteella ansaittua palkkiota alennetaan ennen palkkion maksua, mikäli ryhmässä tai tehtävässä noudatettavia sitovia sisäisiä ohjeita tai sääntelyn vaatimuksia ei ole huomioitu ja riskienhallinnallisia elementtejä on toteutunut. Maksettu palkkio voidaan myös periä kokonaan tai osittain takaisin, jos henkilö on syyllistynyt väärinkäytöksiin, tahallisesti vaarantanut liiketoiminnan tulevaisuutta tai rikkonut lakia.

9.1.5 OP Ryhmän johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä

OP Ryhmän yhteinen johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä koostuu kolmen vuoden ansaintajaksoista. Järjestelmän ensimmäinen ansaintajakso käsitti vuodet 2011–2013 ja toinen ansaintajakso vuodet 2014–2016. Järjestelmän kolmas ansaintajakso käynnistyi vuoden 2017 alussa, ja se kattaa vuodet 2017–2019. Vuosilta 2011–2013 ansaittu palkkio maksettiin kolmessa yhtä suuressa erässä vuosina 2015–2017, ja vuosilta 2014–2016 ansaittu palkkio maksetaan vastaavasti kolmessa yhtä suuressa erässä vuosina 2018–2020.

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmässä tavoitteet ovat ryhmätasoisia ja palkitsemisen taso on porrastettu tehtävän mukaan. Ansaintajaksolla 2011–2013 oli mahdollisuus ansaita vuosittain 2–12 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaava palkkio, 2014–2016 ansaintajaksolla 2–8 kuukauden ja 2017–2019 1–8 kuukauden palkkaa vastaava palkkio.

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmän piiriin kuuluu OP Ryhmässä noin 320 henkilöä. Kohderyhmän koko on vaihdellut ansaintajaksoittain noin 300 henkilöstä noin 320 henkilöön.

Ansaintajakson 2011–2013 tavoitteet olivat keskittäjäasiakasmäärän kasvu, yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden muutos sekä taloudellisen pääoman tuotto.

Ensisijaiset tavoitemittarit ansaintajaksolla 2014–2016 olivat keskittäjäasiakkaiden määrän kasvu, OP Ryhmän tulos ennen veroja sekä ryhmän ydinvakavaraisuus (CET1). Lisäksi järjestelmä huomioi kannattavuuden (taloudellisen pääomavaateen tuotto) ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukaisen nk. rava-vakavaraisuuden. Palkkiota ei makseta, jos ryhmän rava-vakavaraisuus maksuhetkellä alittaa palkitsemisen vähimmäistason 130 prosenttia.

Vuoden 2017–2019 järjestelmän tavoitteet ovat voimassa olevan strategian mukaiset ja ne perustuvat seuraaviin mittareihin: OP Ryhmän tulos ennen veroja, asiakaskokemus sekä digitaalinen asiointi.

Johdon 2011–2013 pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmän alussa määriteltiin tavoitepalkkio eli palkkion maksimimäärä Pohjola Pankki Oyj:n A-osakkeiden lukumääränä OP Osuuskunta toteutti vapaaehtoisen julkisen ostotarjouksen kaikista Pohjola Pankki Oyj:n liikkeeseen laskemista A- ja K-sarjan osakkeista, jotka eivät olleet OP Osuuskunnan omistuksessa. Osakkeiden lunastusoikeuden ja lunastusvelvollisuuden perusteella palkkiot, jotka oli tarkoitus maksaa Pohjolan A-sarjan osakkeiden ja rahan yhdistelmänä, maksettiin järjestelmän ehtojen mukaisesti rahana alkuperäisen maksuaikataulun mukaisesti vuosina 2015, 2016 ja 2017. Palkkio muutettiin rahamääräiseksi kertomalla osakkeiden lukumäärä lunastushinnalla.

Vuoden 2014–2016 järjestelmän alussa palkkio määriteltiin euromääräisesti, ja järjestelmän ehtojen perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan OP:n liikkeeseen las-

kemina debentureina. Ansaittu euromääräinen palkkio muunnetaan debentuurien kappalemääräksi järjestelmän toteuman selvittyä. Vuonna 2017 OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päätti muuttaa järjestelmän ehtoja niin, että debentuurin sijaan palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Järjestelmän mukainen palkkio maksetaan henkilölle ansaintajaksen päätyttyä vuosina 2018, 2019 ja 2020 viiteinstrumenttiin sidottuna rahana kolmessa erässä edellyttäen, että ryhmän vakavaraisuus ylittää maksuhetkellä edellä todetun vähimmäistason. Palkkion maksamiseen liittyy työ- tai toimsuhteen voimassaoloa koskevia ehtoja sekä suojautumiskieltoon ja odotusaikaan liittyviä ehtoja. Suojautumiskielloilla tarkoitetaan, että rahoitusvälineitä tai vakuuttamista ei saa käyttää järjestelmään liittyvältä henkilökohtaiselta riskiltä suojautumiseen. Odotusaika merkitsee, että palkkionsaajan on omistettava järjestelmän kautta saamansa palkkiot vuoden ajan palkkion maksamisesta

Ansaintajaksolla 2017–2019 järjestelmän mukainen palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä. Palkkiot maksetaan neljässä yhtä suuressa erässä vuosina 2020–2023. OP Osuuskunnan johtokunnan jäsenille ja tarkastusjohtajalle palkkio maksetaan kuudessa yhtä suuressa erässä vuosina 2020–2025.

9.1.6 OP Ryhmän henkilöstön pitkän aikavälin palkitseminen

Henkilöstön pitkän aikavälin palkitseminen toteutetaan OP Ryhmän henkilöstörahaston kautta. Jäsenyys henkilöstörahastossa perustuu työsuhteeseen. Kaikki ne henkilöt, jotka ovat vakituisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa henkilöstörahastoon kuuluvaan OP Ryhmän yritykseen, ovat rahaston jäseniä (pl. johdon pitkän aikavälin palkitsemisen piiriin kuuluvat henkilöt).

Henkilöstön pitkän aikavälin palkitsemisen perustana on OP Ryhmän yhteisten strategisten tavoitteiden saavuttaminen. Henkilöstörahaston ryhmätason tavoitteet ja tavoitemittarit ovat yhtenevät kulloinkin voimassa olevan johdon pitkän aikavälin järjestelmän tavoitteiden kanssa. OP Ryhmän henkilöstörahastoon kuuluvan yrityksen hallitus päättää vuosittain henkilöstörahastoon siirrettävistä voittopalkkioista.

9.1.7 OP Ryhmän riskiasemaan vaikuttavien henkilöiden palkitseminen

Vakavaraisuusasetuksen edellyttämät tiedot OP Ryhmän riskiasemaan vaikuttavien henkilöiden palkitsemisesta julkaistaan vuosittain OPn verkkosivuilla.

9.2 Johtokunnan palkat ja luontaisedut vuonna 2017

OP Ryhmän pääjohtajalle maksettiin vuonna 2017 palkkaa 760 913 euroa ja luontoisetuja 17 400 euroa sekä vuodelta 2016 kertyneitä lyhyen aikavälin palkkioita 187 575 euroa eli yhteensä 965 888 euroa. Vuosilta 2011, 2012, 2013 kertyneitä lyhyen ja pitkän aikavälin palkkioita maksettiin vuonna 2017 viivästettynä 593 944 euroa.

Muiden johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan palkat olivat 3 345 842 euroa ja luontoisedut 157 198 euroa. Vuosilta 2011–2016 kertyneitä lyhyen ja pitkän aikavälin palkkioita maksettiin 1 974 778 euroa. Yhteensä palkkoja ja palkkioita maksettiin muille johtokunnan jäsenille ja tarkastusjohtajalle 5 477 819 euroa.

Palkat ja palkkiot sisältävät sekä vuodelta 2013 että vuodelta 2016 ansaituista tulospalkkioista vuonna 2017 maksetun osuuden. Pääjohtajan ja johtokunnan jäsenten vuodelta 2016 ansaitsemista lyhyen aikavälin tulospalkkioista ei ole lykätty eriä myöhemmin maksettavaksi. Lykkäämismenettely perustuu luottolaitostoinnasta annetun lain (610/2014) mukaiseen menettelyyn, joka on kuvattu OP Ryhmän IFRS-tilinpäätöksen 2017 muuttuvaa palkitsemista koskevassa liitteessä 53.

Pääjohtaja Reijo Karhisen ja muiden johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP Ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Johtokunnan jäsenten lisäeläketurva on hoidettu OP-Eläkesäätiössä ja OP-Henkivakuutuksen lisäeläkevakuutuksella.

Vuoden 2017 osalta lisäeläkevakuutuksen maksut olivat 71 337 euroa. Johtokunnan lisäeläkejärjestelmän muutosten vuoksi osa vuodelle 2017 kohdistuvista kustannuksista tulevat maksettavaksi vuonna 2018.

Pääjohtaja kuuluu OP Eläkesäätiön lisäeläketurvan piiriin. Säätiössä karttuneen eläkkeen voi ottaa maksuun myös ennen sääntöjen mukaista vanhuuseläkettä ns. vapaakirjaeläkkeenä, jos työsuhde OP Ryhmässä päättyy. Pääjohtaja jää johtajasopimuksensa mukaiselle eläkkeelle täyttäessään 63 vuotta tammikuussa 2018. Pääjohtajan eläkevastuun kasvusta on tehty 450 000 euron varaus vuodelle 2017.

Lisäeläkekustannukset on julkistettu EBA:n vuosittain keräämissä palkitsemista koskeissa tiedoissa Euroopan parlamentin ja neuvoston vakavaraisuusasetuksen 575/2013 ja direktiivin 2013/36 mukaisesti.

Sekä pääjohtajan että muiden johtokunnan jäsenten ja tarkastusjohtajan osalta työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta. Työsuhteen päättyessä johtajasopimuksissa erikseen määritellyissä tilanteissa pääjohtajalle maksetaan irtisanomisajan palkan lisäksi enintään 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa ja muille johtokunnan jäsenille ja tarkastusjohtajalle enintään 6 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa.

	Säännöllinen rahapalkka	Luontoisedut	Vuodelta 2016 ansaittu lyhyen aikavälin tulos-palkkio	2017 maksetut palkat, palkkiot ja luontoisedut yhteensä	Vuodelta 2013 ansaitun tulospalkkion lykätystä osuudesta vuonna 2017 maksettu osa sekä pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmästä vuosilta 2011–2013 ansaitun palkkion vuonna 2017 maksettu osuus*	2017 maksetut palkat, palkkiot ja luontoisedut sekä maksettu lykätty ja pitkän aikavälin järjestelmän palkkio yhteensä
Reijo Karhinen	760 913	17 400	187 575	965 888	593 944	1 559 832
Tony Vepsäläinen	608 021	12 548	97 990	718 558	465 591	1 184 150
Jouko Pölönen	394 921	11 760	48 000	454 681	143 107	597 789
Olli Lehtilä	304 658	35 416	52 000	392 074	129 530	521 604
Karri Alameri	303 012	12 240	36 000	351 252	112 111	463 363
Harri Nummela	342 977	11 400	49 770	404 147	160 183	564 330
Jari Himanen	291 450	22 542	48 000	361 992	92 173	454 165
Harri Luhtala	252 562	14 993	41 000	308 555	126 537	435 092
Erik Palmén	242 940	-	18 726	261 666	105 803	367 469
Carina Geber-Teir	212 424	12 180	32 410	257 014	92 394	349 408
Outi Taivainen	202 239	12 780	24 000	239 019	-	239 019
Leena Kallasvu	190 638	11 340	22 268	224 246	77 185	301 430

*Sisältää vuonna 2017 maksetun osuuden vuodelta 2013 ansaituista tulospalkkioista sekä vuonna 2017 maksetun osuuden vuosina 2011–2013 ansaituista pitkän aikavälin palkkioista. Lykättyjen erien maksaminen edellyttää erillistä päätöstä.

OP Ryhmän sijoituspalvelua tarjoavilla yhteisöillä, kuten jäsenluottolaitoksilla, on sisäpiiri- ja kaupankäyntiohjeistus osana OP Ryhmän sisäpiiriohjeistusta. Ohjeet sisältävät määräyksiä sisäpiiritiedosta, kielletystä sisäpiiritiedon käytöstä ja ilmaisemisesta, sisäpiiritiedon julkistamisesta, julkisista sisäpiirirekistereistä, ei-julkisista sisäpiirilueteloista, johtohenkilöiden luetteloista sekä liiketoimien ilmoittamisesta ja julkistamisesta, sisäpiiriläisiä koskevista kaupankäyntirajoituksista sekä sisäpiirihallinnosta. Lisäksi ohjeissa käsitellään vaikuttavassa asemassa olevia henkilöitä koskevia rajoituksia ja rajoitusten noudattamista koskevan valvonnan järjestämistä.

Lisäksi OP Ryhmässä arvopaperien liikkeeseenlaskijana toimivilla OP Yrityspankki Oyj:llä ja OP-Asuntoluottopankki Oyj:llä on erillinen sisäpiiri- ja kaupankäyntiohje liikkeeseenlaskijaroolissa toimimisesta. Henkilöt, joilla katsotaan olevan jatkuva pääsy kaikkeen OP Yrityspankki Oyj:n tai OP-Asuntoluottopankki Oyj:n liikkeeseen laskemiin arvopapereihin liittyvään sisäpiirintietoon, kuuluvat edellä mainittujen yhtiöiden pysyviin ei-julkisiin sisäpiirilueteloihin.

Sisäpiiri- ja kaupankäyntiohjeet perustuvat muun muassa arvopaperimarkkinoita koskevaan lainsäädäntöön kuten Markkinoiden väärinkäyttöasetukseen, Finanssivalvonnan antamaan sääntelyyn ja Nasdaq Helsingin pörssiyritysten sisäpiiriohjeeseen.

Ohjeiden tarkoituksena on edistää arvopaperimarkkinoilla toimivien luottamusta OP Ryhmän, OP Yrityspankki Oyj:n ja OP-Asuntoluottopankki Oyj:n toimintaan.

OP Lakiasiat ja edunvalvonta ylläpitää OP Ryhmään kuuluvien yhteisöjen julkisia sisäpiirirekistereitä, vaikuttavassa asemassa olevien rekistereitä sekä arvopaperien liikkeeseenlaskijoina toimivien OP Yrityspankki Oyj:n ja OP-Asuntoluottopankki Oyj:n osalta yrityskohtaisia pysyviä sisäpiirilueteloita ja johtohenkilöiden luetteloita. Sisäpiirilueteloiden ylläpito on järjestetty Euroclear Finland Oy:n ylläpitämän SIRE-järjestelmän sekä OP Ryhmän SIPI-järjestelmän kautta.

OP Ryhmään kuuluvat yhtiöt pitävät tarvittaessa itse hankekohtaisia sisäpiirilueteloita.

OP Ryhmän jäsenpankkien toimintaan luottolaitoksena kuuluu osallistuminen asiakkaiden tekemiin arvopaperikauppoihin tai muihin arvopapereita koskeviin järjestelyihin. Jäsenpankit ja niiden johto- ja toimihenkilöt voivat saada myös rahoitusjärjestelyjen yhteydessä tai osana pankin muuta tavanomaista toimintaa asiakasyrityksiä koskevia sisäpiirintietoja. Muun muassa mainituista syistä jäsenpankit ja niiden johto- ja toimihenkilöt ovat laissa tarkoitettujen sisäpiirisääntelyn alaisia.

Sisäpiiriasioista järjestetään säännöllisesti koulutusta. Koulutus ajoitetaan erityisesti sisäpiiriohjeistuksen muutostilanteisiin.

Jokaisella on oikeus tutustua julkiseen sisäpiirirekisteriin ja saada kulujen korvaamista vastaan rekisterin tiedoista otteita ja jäljennöksiä. Luonnollisen henkilön henkilötunnus ja osoite sekä muun luonnollisen henkilön kuin sisäpiiriläisen nimi eivät kuitenkaan ole julkisia. Muiden kuin julkisten sisäpiirirekistereiden, kuten vaikuttavassa asemassa olevien rekisterin, pysyvän sisäpiiriluetelon tai hankekohtaisten sisäpiirilueteloiden sisältämät tiedot eivät ole julkisia. Otteita ja jäljennöksiä julkisesta sisäpiirirekisteristä voi tilata OP Lakiasiat ja edunvalvonta, Varallisuudenhoidon juridinen tuki -yksiköstä. Yksilöidyt tietojenluovutuspyynnöt pyydetään toimittamaan kirjallisesti osoitteella:

OP Lakiasiat ja edunvalvonta, Varallisuudenhoidon juridinen tuki
PL 1068
00013 OP

11

TIEDONANTOPOLITIikka

OP Osuuskunnan tytäryhtiöt OP Yrityspankki Oyj ja OP-Asuntoluottopankki Oyj vastaavat OP Ryhmän varainhankinnasta raha- ja pääomamarkkinoilta. OP Ryhmään kuuluvien yhteisöjen liikkeeseenlaskemat arvopaperit ovat kaupankäynnin kohteena Nasdaq Helsingin ohella tai sijaan London Stock Exchangessa, SIX Swiss Exchangessa tai muissa arvopaperipörssissä. OP Yrityspankki on myös laskenut liikkeelle listaamattomia joukkovelkakirjalainoja ja/tai sijoitustodistuksia Suomen, Englannin ja Japanin markkinoille.

OP Ryhmä, OP Yrityspankki ja OPA noudattavat tiedonantopolitiikassaan lainsäädäntöä, asetuksia sekä muuta sitovaa sääntelyä, Nasdaq Helsingin sekä soveltuvin osin muiden pörssien sääntöjä sekä Finanssivalvonnan ja Euroopan Arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) määräyksiä ja ohjeita. Edellisten lisäksi OP Ryhmän viestinnässä huomioidaan Corporate Governance -ohjeistus ja ryhmän Hyvän liiketavan periaatteet (Code of Business Ethics).

OP Osuuskunnan johtokunnan 14.06.2016 ja OP Yrityspankin ja OPAn hallitusten 21.6.2016 hyväksymää tiedonantopolitiikkaa (disclosure policy) sovelletaan joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskijoiden (OP Yrityspankki ja OPA) ja OP Ryhmän tiedottamisen toimintaperiaatteisiin ja -tapoihin.

OP Osuuskunnan tehtävänä on huolehtia myös OP Yrityspankin ja OPAn osalta lainmukaisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen julkistamisesta, jakelusta ja saatavilla pidosta. Tytäryhtiöt raportoivat ja julkaisevat erikseen omat osavuosikatsauksensa, toimintakertomuksensa ja tilinpäätöksensä. OP Osuuskunta tiedottaa muista tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvista asioista tytäryhtiöiden puolesta ja nimissä. Käytännössä tiedotteet annetaan tällöin OP Ryhmän ja liikkeeseenlaskijan nimissä. Tiedottaminen arvioidaan OP Yrityspankin ja OPAn liikkeeseenlaskemien arvopapereiden osalta liikkeeseenlaskijakohtaisesti. Vastuu liikkeeseenlaskijan tiedonantovelvollisuuden täyttämistä on kullakin liikkeeseenlaskijalla.

Tiedonantopolitiikassa on kuvattu ne keskeiset toimintaperiaatteet ja -tavat, joiden mukaisesti OP Ryhmä ja liikkeeseenlaskijat kommunikoivat pääomamarkkinoiden markkinaosapuolien ja muiden sidosryhmien kanssa. Poliitikassa kuvataan lisäksi lainmukaisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen julkistamista, jakelua ja saatavilla pitoa. OP Ryhmä arvioi ryhmän tiedonantopolitiikan johdonmukaisuutta, toimivuutta ja riittävyttä säännöllisesti vähintään vuosittain.

OP Ryhmän viestinnän tehtävänä on edistää ryhmän liiketoimintaa välittämällä oikeaa tietoa ryhmän tavoitteista ja toiminnasta kaikille sidosryhmille. Ulkoisen ja sisäisen viestinnän tavoitteena on tukea ryhmän strategisia ja liiketoiminnallisia tavoitteita sekä rakentaa ja ylläpitää osaltaan vahvaa ja vastuullista yrityskuvaa ja edistää ryhmän yhteistoimintaa. Sekä ulkoinen että sisäinen viestintä ovat tosiasioihin pohjautuvia ja antavat oikean kuvan esitettävistä asioista.

Tiedonantopolitiikka on julkaistu internetsivuilla www.op.fi > OP Ryhmä > Medialle > Viestintä- ja tiedonantopolitiikka. OP Ryhmän internetsivujen osoite on www.op.fi.

12 YHTEISKUNTAVASTUU

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja osa ryhmän strategiaa. OP Osuuskunnan johtokunta päättää ryhmän yhteiskuntavastuun suuntaviivoista ja hyväksyy ryhmän yhteiskuntavastuuohjelman. Yhteiskuntavastuu kuuluu johtokunnassa viestintäjohtajan vastuualueelle. Johtokunnan kokoonpanossa ja jäsenten osaamisvaatimuksissa otetaan huomioon, että johtokunnassa on riittävästi yhteiskuntavastuun osaamista. Suoriutumista arvioidaan yhteiskuntavastuuohjelman KPI-mittarien toteutumisen perusteella, joita tarkastellaan säännöllisesti johtokunnan vuosirytmien mukaisesti.

Yhteiskuntavastuutyötä ohjaavat keskusyhteisön johtokunnan vahvistamat yhteiskuntavastuun linjaukset. Vastuu käytännön yhteiskuntavastuutyöstä on ryhmän yritysten hallituksilla ja johtoryhmillä, jotka toteuttavat yhteiskuntavastuuta omien päätöksentekoprosessiensa mukaisesti. Asiakaskokemus ja viestintä tukee ryhmän yhteisöjä ja toimintoja yhteiskuntavastuuohjelman toteuttamisessa sekä vuoropuhelussa sidosryhmien kanssa ja saattaa tarvittaessa sidosryhmien huolenaiheita johtokunnan tietoon.

OP Ryhmässä noudatetaan hallintoneuvoston hyväksymiä Hyvän liiketavan periaatteita (Code of Business Ethics). Hyvän liiketavan periaatteet päivitettiin vuonna 2017. OP Ryhmä kunnioittaa ja noudattaa kansainvälisiä taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun periaatteita. Ryhmä on sitoutunut YK:n Global Compact -aloitteen periaatteiden edistämiseen. OP Varallisuudenhoito on allekirjoittanut YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet. OP Ryhmä raportoi yhteiskuntavastuustaan säännöllisesti Global Reporting Initiative (GRI) -ohjeiston mukaisesti.

13 HALLINNOINTIPERIAATTEIDEN PÄIVITYS

Säännöllisesti päivitettävä OP Ryhmän hallinnointi -osio on nähtävillä op.fi internet-sivuilla: www.op.fi > OP Ryhmä > Tietoa ryhmästä > Hallinnointi.